

USHTRIA

Viti i 76-të i botimit Nr. 3 (827807)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 20 janar 2023

Shekullimi i Armës së Artilerisë, histori e vlerë e FA-së

Për më shumë se një shekull jetë arma e artilerisë feston krijimin e saj, se si ka udhëtuar nëpër furtuna, për të qenë e fortë në mbrojtje të atdheut si dhe transformimet e saj ndër vite, për shtypin ushtarak vjen një prej drejtuesve të saj, z. Thoma Konduri, i cili prej vitesh drejton Shoqatën Kombëtare të Ushtarakëve në Rezervë të Shqipërisë, është një nga ushtarakët madhorë të vendit, njëkohësisht një intelektual që nuk ka resh-tur të punojë me përgjegjësi e përkushtim

dhe në fusha të tjera në interes të shoqërisë dhe vendit. Kolonel (R) Thoma Konduri ka pasur një karrierë të ndritur ushtarake si, komandant i Baterisë së Drejtimit të Artilerisë Br18K-Peshkopi, shef i Zbulimit të Artilerisë Br18K, shef i Artilerisë b5k Mustafaj-Peshkopi, komandant i Baterisë së Lartësisë-Gjuras-Peshkopi, instruktor i Artilerisë në Shkollën e Oficerëve Rezervistë të K7K-Burrel, shef Operativ i Degës së Artilerisë në K7K-Burrel, zëvendës-shef i Degës së Artilerisë në K7K-

Burrel, nënkryetar i Këshillit Shkencor të K7K, komandant i Br7AT-Burrel (1983-1985 në Bulqizë), komandant i Br1AT-Tiranë. Për shkak të reformës, shef Personeli i BrK (Rep. 5715-Tiranë), kom. GrA (BrK-Universitetit-Tiranë), koordinator i Artilerisë në DK-Tiranë, ndihmës i zëvendës-shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë për Artilerinë (Drejtor i Artilerisë). I vlerësuar për punën e tij me dekoratat: Medaljen e Shërbimit Ushtarak, Urdhri "Ylli i Kuq"... » faqe 6-7

Kolonel (R) Thoma Konduri

Ministri Peleshi: Prioritet jeta e njerëzve dhe pasuria e tyre. FA dhe Emergjencia Civile në krye të detyrës

» faqe 3

SHSHPFA, gjeneral brigade Arben Kingji merr pjesë në takimin e 188-të të Komitetit Ushtarak të NATO-s në Bruksel

Shef i Shtabit të Përgjithshëm, Sgjenaral brigade Arben Kingji mori pjesë në takimin e 188-të të Komitetit Ushtarak të NATO-s në Bruksel. Në këtë takim, vëmendje të veçantë mori diskutimi mbi sfidat e reja me të cilat përballlet Aleanca dhe nisja e një faze të re të mbrojtjes kolektive. Takimi u përcoll me një mesazh të qartë ndaj përkushtimit të vendeve anëtare për një bashkëpunim sa më të ngushtë në implemen-timin dhe ndërthurjen e koncepteve dhe planeve të reja të mbrojtjes së NATO-s; si dhe mbështetjen e përbashkët ndaj luftës në Ukrainë dhe ecurinë...

» Faqe 2

AFA zhvillon "FACULTY FOUNDATION DEVELOPMENT PROGRAM"

Uzhvillua programi trajnues "FACULTY FOUNDATION DEVELOPMENT PROGRAM", në FMS nga Shoqëria për Partneritet për Paqe për Akademitë Ushtarake dhe Institucionet e Studimeve të Sigurisë. Objektivi i këtij trajnimi ishte që në përfundim të tij pjesëmarrësit të njiheshin, përvetësonin dhe aplikonin sa më shumë nga metodat të cilat shërbejnë për planifikimin e leksioneve dhe kurrikulave, duke pasur parasysh ruajtjen e raportit të nivelit ndërmjet pritshmërive, strategjisë së implementimit dhe vlerësimit të...

» Faqe 2

"Familja është si degët e një peme, secila degë merr drejtim të ndryshëm, por rrënjët janë gjithmonë të njëjta"

Familja është njësi bazë grupore e shoqërisë, ajo është grupi natyral dhe kryesor në shoqëri, që ka të drejtë mbrojtjeje nga shteti e shoqëria. Aty përfshihen marrëdhënie të bashkëjetesës së çiftit dhe të fëmijëve, apo të adoptuarve dhe mbiemri (jo domosdoshmërisht). Në familje fillon dhe formohet personaliteti njerëzor në procesin e ndërveprimit shoqëror. Familja i rrit, i përgatit fëmijët dhe i nxjerr në shoqëri. Familja ka dy funksione themelore: riprodhimin biologjik shoqëror dhe përgatitjen e individit qytetar. Nga perspektiva...

» Faqe 5

SHSHPFA, gjeneral brigade Arben Kingji merr pjesë në takimin e 188-të të Komitetit Ushtarak të NATO-s në Bruksel

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm, gjeneral brigade Arben Kingji mori pjesë në takimin e 188-të të Komitetit Ushtarak të NATO-s në Bruksel.

Në këtë takim, vëmendje të veçantë mori diskutimi mbi sfidat e reja me të cilat përballlet Aleanca dhe nisja e një faze të re të mbrojtjes kolektive.

Takimi u përcoll me një mesazh të qartë ndaj përkushtimit të vendeve anëtare për një bashkëpunim sa më të ngushtë në implementimin dhe ndërthurjen e koncepteve dhe planeve të reja të mbrojtjes së NATO-s; si dhe mbështetjen e përbashkët ndaj luftës në Ukrainë dhe ecurinë e misionit KFOR, në ruajtjen e qëndrueshmërisë së sigurisë në rajonin e Ballkanit Perëndimor.

Përgjatë sesioneve dyditore të takimit, gjeneral brigade Kingji paraqiti qëndrimin zyrtar të Shqipërisë dhe FARSH-së, duke vlerësuar maksimalisht rolin e NATO-s në përgjigje ndaj zhvillimeve të fundit brenda Aleancës dhe në rajonin tonë.

Gjeneral brigade Kingji priti ambasadorin e Republikës së Kosovës, z. Skënder Durmishi

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura të Shqipërisë, gjeneral brigade Arben Kingji priti në një takim kortezie ambasadorin e Republikës së Kosovës në vendin tonë, z. Skënder Durmishi, i cili shoqërohej nga atasheu ushtarak, nënkolonel Enver Hoti.

Gjeneral brigade Kingji, pasi i uroi mirëseardhjen, u shpreh ndër të tjera se FARSH dhe Forca e Sigurisë së Kosovës (FSK), vijojnë të kenë një bashkëpunim të shkëlqyer ushtarak në shumë fusha të Mbrojtjes.

Më tej, gjeneral brigade Kingji vlerësoi nivelin aktual të këtij bashkëpunimi sidomos në fushat e trajnimit, arsimimit dhe stërvitjes. Në fokus të takimit ishte edhe situata në veri të Kosovës, ku të dy bashkëbiseduesit vlerësuan me nota maksimale rolin e KFOR dhe jo vetëm, për sigurinë dhe stabilitetin në rajon.

Nga ana e tij z. Durmishi, pasi e falënderoi gjeneral brigade Kingjin për pritjen e ngrohtë dhe miqësore, vlerësoi mbështetjen e pandërprerë në fushën e Mbrojtjes, të FARSH dhe Ministrisë së Mbrojtjes, duke e bërë Forcën e Sigurisë së Kosovës të ndihet krenare përkrah Aleancës së NATO-s.

AFA zhvillon "FACULTY FOUNDATION DEVELOPMENT PROGRAM"

U zhvillua programi trajnues "FACULTY FOUNDATION DEVELOPMENT PROGRAM", në FMS nga Shoqëria për Partneritet për Paqe për Akademitë Ushtarake dhe Institucionet e Studimeve të Sigurisë. Objektivi i këtij trajnimi ishte që në përfundim të tij pjesëmarrësit të njiheshin, përvetësonin dhe aplikonin sa më shumë nga metodat të cilat shërbejnë për planifikimin e leksioneve dhe kurrikulave, duke pasur parasysh ruajtjen e raportit të nivelit ndërmjet pritshmërive, strategjisë së implementimit dhe vlerësimit të leksioneve, kurrikulave apo programeve. Trajnimi u zhvillua në mënyrë interaktive, ku vlen të theksohet se jo vetëm u mësuan dhe praktikuan metodat e mësimdhënies, hartimit të leksioneve e programeve dhe vlerësimit të tyre, por u zhvilluan diskutime të frytshme nga shkëmbimi i eksperiencave të gjithsecilit prej pjesëmarrësve, duke mësuar shumë nga njëri-tjetri. Objektivi i trajnimit u përmbush dhe pjesëmarrësit u pajisën me një paketë njohurish teoriko-praktike, të cilat janë të aplikueshme dhe të vlefshme për sferën e ushtrimit të profesionit të mësimdhënies po ashtu edhe të zhvillimit të planeve, programeve apo kurrikulave. Në përfundim të trajnimit për të gjithë pjesëmarrësit në këtë fazë të trajnimit si dhe në fazën e parë të tij, të zhvilluar gjatë vitit 2022, u shpërndanë certifikatat përkatëse.

Përfundon Kursi Bazë i Oficerit në Qendrën Stërvitore të Forcës Ajrore në specialitetin "Forcë Ajrore"

Në mjediset e Qendrës Stërvitore Kuçovë, u zhvillua ceremonia e përfundimit të Kursit Bazë të Oficerit (KBO) në specialitetin "Forcë Ajrore", i cili zgjati tre muaj. Në këtë ceremoni morën pjesë komandanti i Bazës Ajrore Kuçovë, kolonel Adrian Kuli, komandanti i Qendrës Stërvitore, major Ervin Demo si dhe përfaqësues nga Komanda e Forcës Ajrore.

Në fjalën e tij, kolonel Adrian Kuli, në emër dhe të komandantit të Forcës Ajrore, falënderoi instruktorët, kursantët dhe pjesëmarrësit për mbarëvajtjen e kursit dhe për rezultatet e arritura. Më pas ai theksoi rëndësinë e kualifikimeve të trupës së oficerëve për ecjen e tyre në karrierë dhe përballimin e sfidave në kuadër të zhvillimeve të prishme në Forcën Ajrore. Ceremonia përfundoi me shpërndarjen e certifikatave për oficerët të cilët përfunduan KBO.

Ministri Peleshi: Prioritet jeta e njerëzve dhe pasuria e tyre. FA dhe Emergjencia Civile në krye të detyrës

Ministrit i Mbrojtjes Niko Peleshi, në daljen e tij të radhës mbi situatën e motit në territorin e vendit tonë tha: “Nisur nga përkeqësimi i motit në 24 orët e fundit, edhe në ditët në vijim presim reshje të shumta sidomos në pjesën veriore të vendit. Natyrisht kjo na përball edhe me rrezikun e emergjencave të natyrave të ndryshme pothuajse në të gjithë vendin. Ndaj e vlerësoj të nevojshme jo vetëm për institucionet, por edhe për qytetarët të bëjnë një informacion si dhe të bëj me dije publikun lidhur me parashikimet e Institutit të Gjeoshkencave lidhur me prurjet në liqene, në përrenj, në lumenj, në përmytjet e mundshme si dhe masat që duhet të marrin qytetarët, bashkitë, prefekturat edhe të gjithë institucionet e tjera të zinxhirit të sistemit të EC.

Ishte parashikuar, e kemi paralajmëruar në 24 orët e fundit, se në pjesën e lumit Drin ka mbizotëruar mot i paqëndrueshëm dhe reshje shiu. Për 24 orë ka rënë mesatarisht 65 mm në basenin e Komanit, Vaut të Dejës dhe rreth 30 mm në basenin e Fierzës. Sasia më e madhe e reshjeve është regjistruar në Alpet e Shqipërisë, rreth 120 mm në Theth, Valbonë dhe rreth 100 mm në zonën e Pukës.

Reshjet e rëna deri tani janë përkthyer në këto vlera prurjesh: në Fierzë 450 m3/sek, në Koman 56 m3/sek dhe Vau Dejës rreth 130m3/sek. Deri tani në raportimet e 24 orëve të fundit nga qarqet nuk kemi situata problematike në qarqet Shkodër, Kukës, Dibër dhe Lezhë. Mund të ketë vërshime të shpejta të lumenjve të vegjël malorë dhe rrëshqitje të dherave në zonat urbane në këto qarqe, mund të shfaqen probleme përmytjeje të lokalizuara në varësi të gjendjes së kanalizimeve, por dua të bëj këtu me dije se të gjitha shtabet e bashkive në drejtimin e institucionit të prefektit janë në gatishmëri. Janë marrë masa. Bashkitë kanë punuar në kohë për të parandaluar përmytjet e mundshme me pastrimin e kanaleve dhe masa të tjera.

Gjenerimi në kaskatë do të jetë i përqendruar në regjim maksimal në HEC-in e Fierzës në hidrocentralin e Komanit, Vaut të Dejës. Priten reshje intensive në qarqet Shkodër dhe Kukës, reshje intensive në qarqet Dibër dhe Lezhë, mesatare dhe lokalisht intensive në qarqet e tjera të vendit. Në qarqet Shkodër, Kukës, Dibër, Lezhë, Elbasan, Vlorë dhe Gjirokastrë reshjet priten të shoqërohen dhe me shtrëngata. Reshje mesatare dhe intensive priten pothuajse në të gjitha zonat e tjera të vendit. Më të përqendruara siç e thamë dhe me intensitet me të lartë do të jenë në veri të Shqipërisë. Prurjet në kaskatë të lumit Drin do të pësojnë rritje për shkak të reshjeve të shiut me intensitet të lartë. Piku orar i prurjeve pritet të arrijë deri në vlerat: për Fierzën 2500 m3/sek, në Koman 2200 m3/sek, Vau i Dejës 1100 m3/sek; piku i orareve të prurjeve në lumin Drin pritet të arrijë deri në 5800 m3/sek.

Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile ka sjellë në vëmendjen e bashkive nga dita e djeshme rritjen e gatishmërisë së strukturave të Sistemit të Mbrojtjes Civile që kanë në administrim hidrovore, rezervuarë, infrastrukturë rrugore, furnizim me energji elektrike, furnizimin me ujë, monitorimin e nivelit të lumenjve dhe çdo strukture tjetër, që është në funksion të menaxhimit të EC”.

Më tej ministri Peleshi u bën thirrje bashkive për të rritur gatishmërinë operacionale të kapaciteteve të tyre, konkretisht: “Bashkia Shkodër, rithë-

soj nevojën për marrjen e masave për paralajmërimin e popullsisë veçanërisht në zonat e rrethinave të Shkodrës, të marrë masa për monitorimin e lumenjve të Bunës, Kirit dhe Drinit kontrollin e vazhdueshëm të gjendjes të argjinaturave të lumenjve si dhe të digave të ujëmbledhësve, kontrollin e funksionalitetit të hidrovoreve në zonën e Velipojës mbajtjen në gatishmëri të mjeteve të kontraktorëve të mirëmbajtjes së rrugëve.

Bashkia Lezhë të marrë masat për paralajmërimin e popullsisë veçanërisht në zonat e rrezikuara, monitorimin e

lumit Drin, kontrollin e vazhdueshëm të argjinaturave digave ujëmbledhëse, kontrollin e funksionimit të hidrovoreve në zonën e Tales dhe Dorovicës, mbajtjen në gatishmëri të mjeteve të kontraktorëve të mirëmbajtjeve të rrugëve, mbajtjen në gatishmëri të kapaciteteve logjistike dhe burimeve njerëzore të forcave operacionale për përballimin e çdo situatë të mundshme.

Bashkia Dibër duhet të marrë masa për paralajmërimin në kohë të popullsisë veçanërisht në zonat ku ka përrenj, të cilët pritet të rrisin prurje dhe të rrezikojnë bllokimin e rrugëve, apo banesat

përreth, kontrollin e vazhdueshëm të argjinaturave dhe digave ujëmbledhëse, mbajtjen në gatishmëri të mjeteve për mirëmbajtjen e rrugëve në bashkëpunim dhe me kontraktorët si dhe të gjitha kapacitetet e tjera logjistike të sistemit të emergjencave.

Në bazë të parashikimit për situatën hidrologjike të përkeqësuar në gjirin e Vlorës janë marrë masa në drejtimin e institucionit të prefektit: është ndaluar dhënia e leje nisjeve gjatë datave 16, 17, 18 dhe 19 janar për të gjitha mjetet e vogla lundruese anijeve të peshkimit që operojnë jashtë gjirit të Vlorës dhe

gjithashtu janë njoftuar këto anije për marrjen e masave dhe sigurimin e tyre. Mjetet e vogla lundruese dhe anijet e peshkimit që operojnë brenda gjirit të Vlorës duhet të kenë në konsideratë kushtet e parashikuara dhe të marrin masa për sigurimin e tyre.

Janë njoftuar drejtuesit e anijeve të peshkimit dhe mjetet e vogla lundruese për situatën e përkeqësuar në vendet e parkimeve të mjeteve dhe parandalimin e situatave gjatë ditëve në vazhdim. Anijet e transportit detar do të vazhdojnë të operojnë normalisht.

Për shkak të uljes së temperaturave do të ketë edhe reshje bore ndaj të kemi parasysh se pranë çdo bashkie funksionon një shtab emergjencash.

Institucioni i prefektit duhet të jetë akoma më tepër në bashkëpunim me të gjitha bashkitë dhe sidomos me të gjithë rrjetin e kryeqendrave të fshatrave sepse së pari qytetarët duhet të jenë të informuar se ku priten rrëshqitje, ku priten emergjencat, ku priten përmytje dhe t'i shmangin ato sa më shumë të jetë e mundur.

Natyrisht në këtë sezon të vështirë të disa ditëve me reshje, të gjithë së bashku edhe në bashkëpunim, siç është bërë tani e konsoliduar, do të kemi prioritet jetën e njerëzve dhe pasurinë e tyre më pas, do të jemi në komunikim të vazhdueshëm me publikun për çdo situatë dhe gjithashtu mirëpresim ndarjen e informacionit jo vetëm nga sistemi i institucioneve që funksionon më së miri por dhe nga qytetarët e thjeshtë që ndonjëherë mund të jenë decisive për të ndërhyrë në kohë dhe për të marrë masa, duke na lajmëruar sa më herët për ndonjë emergjencë lokale të shfaqur në territor”.

Kursi Themelor i Oficerit të Shtabit viziton kantierin detar në Pashaliman

Në vijim të realizimit të programit mësimor, kursantët e Kursit Themelor të Oficerit të Shtabit të Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë zhvilluan një vizitë njohëse në kantierin e Pashalimanit në qytetin e Vlorës.

Stafi akademik dhe grupi mësimor u prit nga kapiten i rangut të parë, Engjëll Sinanaj, komandanti i Flotiljes dhe kapiten i rangut të tretë Ilirjan Kristo, zëvendëskomandanti i Qendrës së Zhytjes, të cilët mbajtën

brifingje informuese mbi historikun, misionin, detyrat dhe të gjithë spektrin e aktivitetit të njësishë. Në prezantime u evidentua edhe kontributi që jep ky repart në pjesëmarrjet në operacione brenda dhe jashtë vendit, emergjencat, punën që bën për rritjen e nivelit të operacionalitetit, modernizimit dhe përmirësimeve në infra-

mirëmbajtjes së mjeteve detare. Më interes ishte dhe vizita në anijet e klasit “Iliria”, ku kursantët u njohën me aparaturat, sistemet e lundrimit për realizimin e misioneve të ndryshme civile dhe ushtarake. Kjo vizitë zgjeroi akoma më shumë njohuritë e kursantëve mbi misionin, detyrat dhe përgjegjësitë e Forcës Detare.

strukturë. Kursantët treguan interes dhe drejtuan pyetje për kapacitetet operacionale, kontrollin dhe monitorimin e trafikut detar, zbatimin e ligjshmërisë, mbrojtjen e mjedisit detar si dhe për rritjen e ndërveprueshmërisë në kuadër të operacioneve me strukturat homologe të vendeve partnere të NATO-s, për përballimin e emergjencave të ndryshme në hapësirat adriatiko-joniane.

Më pas me kursantët u zhvillua një tur njohës në ambientet e bazës për të parë nga afër infrastrukturën, organizimin e ruajtjes, armatimin, pajisjet dhe shërbimin e

Ekuipazhi i Forcës Detare i vjen në ndihmë anijes tregtare të përfshirë nga flakët e zjarrit

Siguria Portuale Durrës ka njoftuar se një anije tregtare që ndodhet në radën e Durrësit ka prezencë tymi (zjarri). Menjëherë u njoftua Komanda e Forcës Detare dhe QBO, pas njoftimit të menjëhershëm anijes P - 04 "Semani", iu dha kushtrim për dalje në rajon, monitorim, raportim dhe asistencë, si dhe anijes

P-133 "Lissus" për dalje në det, asistencë dhe dhënie ndihme për fikjen e zjarrit në anijen tregtare. Anija në avari është tregtarja me emër "Kledes Mary" me flamur të Panamasë, e cila ka pësuar zjarr në një lokal poshtë urës së komandimit.

Forca Detare ka të angazhuar në

operacion dy anije P-133 "Lissus" dhe P-04 "Semani". Gjithashtu ndodheshin mjete nga PKM, Siguria

Portuale Kapitaneria. Situata e zjarrit u vendos nën kontroll, duke ardhur në ndihmë në kohën e duhur.

Operacion SAR nga efektivi i anijes P-116 "Bora"

Roja Bregdetare është njoftuar nga QNOD për situatën e vështirë në të cilën ndodhej anija e peshkimit tip "fllug" me emrin "Makaj 0624", me 3 persona në bord, e cila ka pësuar avari në sistemin elektrik të motorit dhe nuk mund të lundronte. Mjeti lundrues i ndodhur në rrezik ka kërkuar ndihmë. Menjëherë pas marrjes së informacionit, Roja Bregdetare organizoi operacionin duke i dhënë ndihmë të menjëhershme personave në bord. Mjeti u identifikua në distancën 22 milje në veri të ishullit të Sazanit, nga anija P-116 e Forcës Detare, e cila i dha ndihmë menjëherë mjetit të rimorkiuar në drejtim të Triportit në Vlorë.

Operacion SAR nga efektivi i anijes P - 04 "Semani"

Ekuipazhi i anijes P - 04 "Semani" pasi mori njoftimin se një flugë peshkimi kishte pësuar avari, shkoi për t'i ardhur në ndihmë. Fluga e peshkimit "Makaj" me tre persona në bord, në distancë rreth 4,7 milje në jugperëndim të Kepit të Rodonit, po shtyhej nga era për në det të hapur. Po këtij mjeti i është dhënë ndihmë, më datë 12 janar 2023, në zonën e derdhjes së Vjosës nga Anija P-116, e cila e ka rimorkiuar dhe dërguar në Triport. Efektivi i anijes P - 04, i Forcës Detare, i ka ardhur në ndihmë në kohën e duhur dhe realizoi rimorkimin për në Portin e Durrësit.

Zhvillohet Stërvitja Individuale Bazë (SIB) dhe SIA

Stërvitja Individuale Bazë (SIB) dhe ajo e Avancuar (SIA), dy stërvitjet fillestare për çdo ushtar, edhe këtë fillim viti, vijojnë të zhvillohen me profesionalizëm nga instruktorët e Batalionit të Parë dhe atij të Tretë të Këmbë-sorisë.

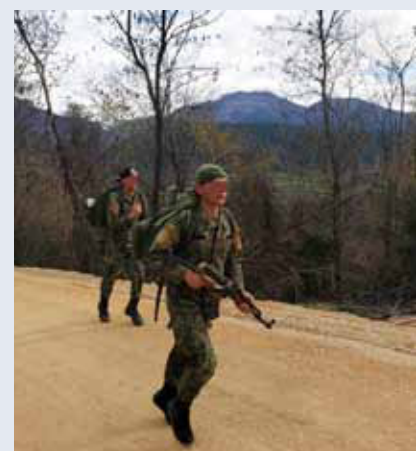

Batalioni i Tretë i Këmbë-sorisë, mirëpret kursantët e Kursit Themelor të Oficerit të Shtabit (KTHOSH).

Gjatë prezantimit të punës së tyre, risollën në vëmendje rëndësinë e këtij batalioni dhe ushtrimin me profesionalizëm të detyrave të caktuara.

Vrapimi 27 kilometër me ngarkesë, ishte sfidë më e fundit e kursantëve të kursit të XVIII-të "Komando".

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Familja është njësi bazë grupore e shoqërisë, ajo është grupi natyral dhe kryesor në shoqëri, që ka të drejtë mbrojtjeje nga shteti e shoqëria. Aty përfshihen marrëdhënie të bashkëjetesës së çiftit dhe të fëmijëve, apo të adoptuarve dhe mbiemri (jo domosdoshmërisht). Në familje fillon dhe formohet personaliteti njerëzor në procesin e ndërveprimit shoqëror.

Familja i rrit, i përgatit fëmijët dhe i nxjerr në shoqëri. Familja ka dy funksione themelore: riprodhimin biologjik shoqëror dhe përgatitjen e individit qytetar. Nga perspektiva e prindit, familja shërben si mjet i pjellorisë, me synim shumimin, edukimin dhe shoqërimin e fëmijëve.

Familja shqiptare po tronditet, po i humbet disa vlera tradicionale dhe po shfaq shenja dobësimi të strukturës, sidomos të moralit. Kjo fillon te çifti, tek ata që krijojnë familjen. Aty ndikojnë dukshëm faktorët shoqërorë dhe psikologjikë, të cilët dobësojnë marrëdhëniet në çift dhe pastaj tronditin gjithë familjen. Çifti krijon familjen, këtë qelizë bazë të shoqërisë. Nga shëndeti i kësaj lidhjeje varet mbarështimi i familjes dhe “produkti” që kjo i jep shoqërisë.

Nëse sot dëgjojmë për tragjedi familjare, për krim, vetëvrasje, për dhunë, për grindje, për vajzat që marrin rrugën e prostitucionit, për djemtë që hidhen në krahët e drogës për të gjetur “lumturinë” ose për të organizuar trafikun e saj, për braktisje të bebeve, për incest, kjo do të thotë se lidhja e çiftit dhe familja nuk ka funksionuar mirë.

Familja në vete përmban një grup njerëzish të një shtëpie, zakonisht të bashkuar nga lindja, martesë, duke përfshirë bashkëjetesën, adoptimin, mbiemrin.

Familja mund të quhet si bashkësi parësore njerëzore, ku individit së pari takohet me kushtet e jetës shoqërore, të cilat i përcaktojnë atij kornizën, në të cilën ai mund të zhvillohet si person; kështu që mund të themi se personaliteti njerëzor formohet në procesin e ndërveprimit shoqëror.

Në familje mësojmë të ecim dhe të flasim. Të ndajmë dashuri për njëri-tjetrin. Jeta familjare na mëson zakonet, përgjigjet emocionale, detyrimet dhe vlerat e jetës. Ato secili i praktikon gjatë jetës.

Të jesh pjesë e një familjeje është një përgjegjësi e madhe. Është fat i madh që kemi familje. Prandaj familja është kaq e rëndësishme.

Dashuria e vërtetë gjendet vetëm në familje. Jeta familjare është lidhja më e fortë në jetë.

“Familja nuk është një gjë e rëndësishme. Ajo është gjithçka. Një familje e lumtur është një parajsë e hershme”.

Gjatë ditës ne vrapojmë në punë e pas angazhimeve të shumta. Por në fund të ditës jemi pranë familjes. Fytyrat e familjarëve janë pasqyra magjike, ku mund të shikohen njerëzit të cilët na takojnë ne. Aty shohim të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen. Prandaj, ajo është kaq e rëndësishme.

“Familja është si një pemë, rrënjët e saj e kërkojnë rrugën e tyre thellë në tokë, dhe degët e kërkojnë në

“Familja është si degët e një peme, secila degë merr drejtim të ndryshëm, por rrënjët janë gjithmonë të njëjta”

qiell, ku dielli i bekuar i vjen në ndihmë degëve, kurse shiu vadit rrënjët”.

Jeta pa familje do të ishte bosh. Ne kemi lindur në një familje. Foshnja, teksa hap për herë të parë sytë e tij të vegjël, shih para tij një imazh të bukur atë të nënës dhe babait. Nëna dhe babai, në vitet e gjata të fëmijërisë dhe rinisë shkojnë krah për krah me ne, duke ndihmuar, drejtuar dhe këshilluar.

Një familje e vërtetë është ajo në të cilën ju duan për atë që jeni në të vërtetë. Ndoshta jo aq të bukur, të fortë, të aftë sa do të donim të ishim. Por për njerëzit e dashur, ne jemi më të mirë.

Një fëmijë rritet i sjellshëm, i hapur dhe i lumtur kur nëna dhe babi e duan dhe kujdesen për njëri-tjetrin në familje. Është e pamundur të fshehësh gënjeshtren. Asnjë lodër dhe dhuratë nuk mund të blejë paqen dhe qetësinë në familje nëse prindërit poshtërojnë dhe ofendojnë njëri-tjetrin para fëmijës së tyre. Fëmija i tyre do të bëhet i pashpirt, agresiv dhe i hidhëruar.

Duke krijuar një familje, ne jemi përgjegjës për ata që duam. Gjëja kryesore është që jo vetëm prindërit e adhurojnë gjakun e tyre të vogël, por edhe fëmija u dhuron prindërve ngrohtësi, dashuri dhe mirësi.

Me kalimin e viteve ne fitojmë vetëm përvojë jetësore, mësojmë të jemi më tolerant ndaj të tjerëve, të dallojmë të mirën nga e keqja. Në familje, gjëja kryesore është dashuria, mirëkuptimi dhe mbështetja e të dashurve. Në çdo moshë, ne duam të kemi një familje të fortë dhe të lumtur, të duam dhe të na duan. Familja ime është thesari im. Çelësi i lumturisë familjare është mirësia, sinqeriteti.

Natyrisht, jo vetëm nëna krijon një atmosferë të favorshme në shtëpi, por të gjithë anëtarët e familjes duhet ta sigurojnë atë. Në fund të fundit,

një familje është një botë e vogël me traditat dhe zakonet e veta, uljen ngritjet, gëzimet dhe hidhërimet, të cilat të gjithë i ndajmë njëllë.

Përgjegjëshmëria, ndihma e ndërsjellë, kujdesi për njëri-tjetrin krijojnë në familjen atmosferë unike të mirëqenies dhe lumturisë së pafund.

Njerëz të dashur që jetojnë nën një çati dhe ndërtojnë së bashku një të tashme dhe të ardhme të bukur, nuk ka asgjë më të rëndësishme dhe më të vlefshme se kjo.

Jeta në celuloid

Jeta jonë është e mbushur me momente të ndritshme ngjyrash por shpesh dhe bardh e zi. Familja jonë na ndihmon t'i mbijetojmë gjithë kësaj dhe shumë më tepër. Dhe roli kryesor në krijimin e një vatre familjare i takon, natyrisht, nënës. Një grua mund të jetë një specialiste brilante në çdo fushë, por roli i saj më i rëndësishëm në shoqëri, diçka që asnjë mashkull nuk mund ta përballojë, është krijimi i familjes. Që nga kohërat e lashta, një grua ka qenë rojtare e vatrës. E gjithë barra e shtëpisë iu caktua asaj. Për më tepër, ajo duhej të krijonte një atmosferë të tillë shtëpiake, në mënyrë që pjesa tjetër e familjes të ndjente ngrohtësinë dhe rehatinë e shtëpisë, të ndjehej si një familje, një tërësi e vetme. Kjo është një punë shumë e vështirë dhe e përgjegjshme, por gruaja me forcë dhe vitalitet e ka përballuar gjithmonë. Kohët janë shumë të ndryshme tani. Një grua është e zënë në punë dhe mbetet gjithnjë e më pak kohë për në shtëpi. Megjithatë, edhe tani, si shumë vite më parë, ajo kujdeset për shtëpinë, krijon, mbështet dhe forcon familjen.

Besoje se kryefamiljari është nëna

Sigurisht, që familja të jetë e mirë dhe miqësore nuk mjafton vetëm forca e nënës. Të gjithë anëtarët e familjes

duhet të bëjnë përpjekje për të krijuar një klimë familjare, familja është, para së gjithash, një ekip. Traditat familjare janë shumë të rëndësishme në mënyrë që çdo person në familje të ndihet si anëtar i saj, të ketë diçka të përbashkët me të afërmit e tjerë.

Fëmijët janë pasqyra e prindërve të tyre

Fëmijët kopjojnë të rriturit në çdo veprim të tyre: nga qëndrimi ndaj jetës dhe njerëzve deri te metoda e përgatitjes së çajit. Sigurisht që me kalimin e moshës shtohet edhe diçka e vetja. Ne fillojmë të mendojmë, të bëjmë diçka “në mënyrën tonë”. Dhe kjo “në mënyrën tonë” është marrë nga bota që na rrethon (miq, të njohur, kalimtarë të zakonshëm), por megjithatë, prindërit kanë ndikimin më të madh...

A ekziston formula për një familje të lumtur?

Kushti më i rëndësishëm dhe themelor është dashuria, në një bashkim të tillë njerëzit mund të jetojnë të lumtur, por jo aq sa do të ishte e mundur nëse të dy anëtarët e familjes do të bashkonin jetën e tyre me të dashurit e tyre. Kjo është baza dhe pa të nuk ka familje të vërteta.

Toleranca ndaj çdo zakoni të bezdisshëm, p.sh. dikujt i pëlqen të dëgjojë muzikë me zë të lartë, dikush nuk mund të jetojë pa futboll etj.

Uniteti, një ndarje e ndërgjegjshme në të gjithë anëtarët e familjes së gëzimeve, problemeve, shqetësimeve, problemeve. Ka nevojë edhe për ndershmëri. Ju nuk mund ta doni verbërisht një person dhe t'i tregoni atij vetëm atë që ai dëshiron të dëgjojë. Jam e sigurt se kjo është vetëm një pjesë e vogël e asaj që nevojitet për një familje të lumtur. Unë do të vazhdoj të mendoj për këtë. Dhe ndoshta në rreth njëzet vjet do të jem në gjendje të nxjerr formulën ideale.

Pse fëmijët e rritur harrojnë prindërit e tyre?

Shumë fëmijë të rritur kanë tendencë të harrojnë prindërit e tyre, në mënyrë egoiste, edhe pse në shumicën e rasteve pafajësisht, fëmijët e bëjnë jetën e tyre larg prindërve të tyre. Është një çështje e natyrës, secili person ndjen në natyrën e tij nevojën për të jetuar larg nga gjithçka që e mbron, e udhësoi ishte të zbulonit botën me sytë tuaj.

Diçka që vështirë se mund të harrohet kur dikush rritet është ndjenja e mbrojtjes së prindërve. Kur kjo ndodh në fëmijëri, krijohet një lidhje e veçantë, e pathyeshme. Është një ndjenjë, e paprekshme, por vetëm të kujtos se si u ndjetë kur babai ose nëna juaj u kujdesën për ty, mua, ne. Na mbrojtën si një luan të voglin e tij.

Në të njëjtën mënyrë, nëse kjo nuk do të ekzistonte në fëmijëri, ajo që mbetet është një ndjenjë e pafuqisë. Një marrëdhënie e munguar që mund të çojë këdo që të tërhiqet nga prindërit e tyre. Çdo shtëpi, çdo familje dhe çdo person është krejtësisht i ndryshëm. Rrethanat mund të jenë aq komplekse sa është praktikisht e pamundur të përcaktohet pse fëmijët i harrojnë prindërit e tyre. Prandaj, nuk duhet humbur kurrë mundësia për t'i dhënë fëmijëve atë që kanë vërtet nevojë, dashuri, vëmendje, dhe mbrojtje. Vetëm atëherë, në pjekurinë e tyre ata do të kujtojnë se sa të rëndësishëm janë prindërit në jetën e çdo personi.

Shpesh, njerëzit tregojnë egoizëm. Ata i konsiderojnë të dashurit pronë të tyre, kërkojnë nënshtrim, mbështetje të vazhdueshme nga të afërmit e tyre, duke harruar se të gjithë investojnë pjesë të barabarta të dashurisë dhe mirëkuptimit në një familje të vërtetë.

INTERVISTË ME KOLONEL (R) THOMA KONDURI

Shekullimi i Armës së Artilerisë,
histori e vlerë e FA-sëINTERVISTOI
ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Për më shumë se një shekull jetë Arma e Artilerisë feston krijimin e saj, se si ka udhëtuar nëpër furtuna, për të qenë e fortë në mbrojtje të atdheut si dhe transformimet e saj ndër vite, për shtypin ushtarak vjen një prej drejtuesve të saj, z. Thoma Konduri, i cili prej vitesh drejton Shoqatën Kombëtare të Ushtarakëve në Rezervë të Shqipërisë, është një nga ushtarakët madhorë të vendit, njëkohësisht një intelektual që nuk ka reshtur të punojë me përgjegjësi e përkushtim dhe në fusha të tjera në interes të shoqërisë dhe vendit.

Kolonel (R) Thoma Konduri ka pasur një karrierë të ndritur ushtarake si, komandant i Baterisë së Drejtimit të Artilerisë Br18K-Peshkopi, shef i Zbulimit të Artilerisë Br18K, shef i Artilerisë b5k Mustafaj-Peshkopi, komandant i Baterisë së Lartësisë-Gjuras-Peshkopi, instruktor i Artilerisë në Shkollën e Oficerëve Rezervistë të K7K-Burrel, shef Operativ i Degës së Artilerisë në K7K-Burrel, zëvendës shef i Degës së Artilerisë në K7K-Burrel, nënkryetar i Këshillit Shkencor të K7K, komandant i Br7AT-Burrel (1983-1985 në Bulqizë), komandant i Br1AT-Tiranë.

Për shkak të reformës, shef Personeli i BrK (Rep. 5715-Tiranë), kom. GrA (BrK-Universitetit-Tiranë), koordinator i Artilerisë në DK-Tiranë, ndihmës i zëvendës shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë për Artilerinë (Drejtor i Artilerisë).

I vlerësuar për punën e tij me dekoratat: Medaljen e Shërbimit Ushtarak, Urdhri “Ylli i Kuq” i Klasit të III, Urdhri i Shërbimit Ushtarak i Klasit I.

Kur daton Arma e Artilerisë?

Armët kolektive të zjarrit, balistat, bombardelat, bombardat, paraardhëset e artilerisë, në trevat apo principatat shqiptare, u shfaqën në shekullin XIV (rreth vitit 1380), për mbrojtjen e kështjellave apo ndalimin e hyrjes së sulmuesve në rrugëkalime apo luginë të ngushta. Kjo armë ka ndjekur rrugën dhe shkallën e zhvillimit të ushtrive që i përdornin ato. Kështu ajo mori zhvillim cilësor dhe sasior në kohën e Skënderbeut. Artileria e asaj kohe, gjeti përdorim gati në çdo betejë. Ushtria e Skënderbeut kishte në përdorim artileri të rëndë, të marrë kryesisht nga Venediku dhe Napoli, që e përdorte kryesisht për mbrojtjen e kështjellave, me gjyle kryesisht prej guri të rrumbullakosur si dhe artileri të lehtë (bombardela dhe bombarde) që e përdorte në veprime sulmuese apo prita, me gjyle prej plumbi apo bronzi, shumica e të cilave të përgatitura në fonderitë e tija. Larghedhja e tyre nuk

ishite më e madhe se 200-300m. Kjo artileri nga rrethimi në rrethim dhe nga beteja në betejë, rritej e perfeksionohet në përdorim. Sasia e disponueshme nuk figuron në asnjë dokument të njohur.

Dokumente më të plota ka për përdorimin e artilerisë nga ushtria e Ali Pashë Tepelenës, i cili dallon ndjeshëm nga bashkëkohësit e tij Bushatlli, si nga ana organizative, sasiore dhe teknologjike. Artileria në pashallëkun e Aliut arrinte deri në 500 topa të kalibrave dhe prodhimeve të ndryshme. Këto ai i siguronte nga Venediku, Italia apo Franca por edhe nga fonderia e tij, që ai kishte ngritur në Janinë për këtë qëllim. Në vitin 1798, Aliu hapi shkollën e artilerisë, drejtor të së cilës vuri kolonelin francez, Sharbonel.

Shpallja e pavarësisë, më vitin 1912, u realizua në një situatë tepër kaotike në Ballkan. Perandoria Otomane po përmbyshej. Mbretëritë ballkanike shpallën interesat shoviniste të tyre dhe filluan luftën ballkanike. Megjithatë qeveria e brishtë e Ismail Qemalit nuk ishte në gjendje të organizonte përballjen me këto fuqi, ishte fryma patriotike e popullit që gjente forcë të organizohej e të përballej me pushtuesit si në veri ashtu edhe në jug të vendit. Shumë vullnetarë së bashku me disa reparte të mbetura të ushtrisë otomane, në përbërje me shu-

në periudhën gusht-shtator 1913, kryengritësit kapën dhe përdorën me sukses kundër pushtuesit 24 topa.

Në Luftën e Vlorës, vetëm në fazën e parë të saj më 5 deri më 10 qershor 1920, nga luftëtarët shqiptarë u kapën 11 topa, të cilët u përdorën me sukses kundër italianëve, në fazën tjetër të luftës.

Ishte qeveria që doli nga Kongresi i Lushnjës që, më 17 janar 1921, vendosi Armën e Artilerisë në strukturën e Ushtrisë.

Cili ishte komandanti i parë i baterisë?

Komandant i Baterisë së parë u emërua kapiten Rexhep Mitrovica, pjesëmarrës në luftë kundër serbëve. Ai kish mbaruar Universitetin e Stambollit për Inxhinieri Mekanike si dhe dy vjet Shkollën e Plotësimi të Artilerisë.

Të gjitha qeveritë e mëvonshme, krahas riorganizimit dhe pajisjes së ushtrisë, punonin edhe për kompletimin e asaj ushtrie me artilerinë e nevojshme dhe të kohës.

Kur u hap shkolla e Artilerisë?

Më 15 nëntor 1928, në Tiranë u hap Shkolla e Artilerisë për përgatitjen e oficerëve të nivelit togë e bateri. Pas kësaj, në vazhdim, u hapën e funksionuan deri në vitin 1938, kurse 6-mujore për përgatitjen e nënofficerëve dhe specialiteteve të artilerisë. Rol në rritjen e cilësisë të strukturës të artilerisë, luajti shkollimi dhe titullimi i shumë oficerëve në Akademitë e Italisë.

Në prag të pushtimit fashist, Ushtria Kombëtare kishte 22 bateri (6 grupe) artilerie, 1 bateri bregdetare dhe 1 grup KA 20m/m (12 gr. zj.). Kjo artileri për cilësinë dhe sasinë i përshtatej kohës dhe nevojave të ushtrisë. Por drejtimi i strukturave dhe i personelit të kësaj artilerie ishte nën komandën e ushtarakëve italianë të atashuar apo emëruar në ushtrinë shqiptare.

Në ditën e 7 prillit 1939, kur edhe artileria duhej përdorur kundër pushtuesit, ajo u tradhtua dhe u sabotua. U tradhtuan nga drejtuesit, që nga

mbreti e deri te komandantët e thjeshtë. U sabotuan sepse topave u ishin hequr shulat. Nga këto elementë shpëtuan dy bateri, ajo e Durrësit e vendosur tek Kodra e Mojsiut dhe një bateri që erdhi nga Tirana, ngarkuar mbi makina, e komanduar nga Kapiten Gaqo Mosko, e cila u pozicionua pranë detit, diku tek Ura e Dalanit. Të dy bateritë, në mënyrë të pavarur, hapën zjarr mbi anijet në det, por edhe në forcat italiane në port ku po zbarkonin. Artileria e anijeve iu kundërpërgjigj shumë më fuqishëm. Ajo i neutralizoi të dy bateritë. Baterisë së Durrësit, iu vranë dy ushtarë dhe iu shkatërrua një top, ndërsa baterisë së Tiranës iu plagosën dy ushtarë.

Pse 18 tetori kremtohet si “Dita e Artilerisë”

Rezistenca e armatosur e popullit kundër fashizmit filloi në vitin 1942, kur u ngritën çetat e para partizane të armatosura. Përdorimi i artilerisë, kundër pushtuesit, në këtë luftë, filloi kur forcat partizane u organizuan në brigada dhe kishin superioritet në disa përpjekje. Atëherë mundësohej edhe rrëmbimi i këtyre armëve. Më i gjerë ishte përdorimi pas kapitullimit të Italisë, kundër pushtuesit gjerman, me topat e marrë italianëve. Struktura organike e artilerisë në brigadat partizane nuk ishte e njëllajtë. Ajo varej nga mundësitë materiale dhe njerëzore, terreni dhe detyrat. Por si rregull u vendos që minimalisht, çdo BrS të kishte një bateri artilerie, kryesisht të transportueshme me kafshë.

Aksioni simbolik, politik i artilerisë partizane, ishte ai i baterisë të artilerisë të Br3S, e cila nga kodrat e Saukut, në ora 9.00, të datës 18 tetor 1943, goditi me 20-30 predha Asamblenë Kustetuese, të emëruar dhe mbledhur nga pushtuesi gjerman në pallatin e Viktor Emanuelit (sot Pallati i Brigadave). Ky aksion, në atë kohë, bëri jehonë shumë të madhe në popull dhe në radhët e luftëtarëve. Kjo ditë, gati për 60 vjet, u quajt, u caktua dhe u kremtua si “Dita e Artilerisë”.

Në fund të luftës UNÇ-ja dispononte 586 topa, obuza dhe mortaja, 149 topa të artilerisë KA, të kapura kundërshtarit, të prodhimit italian, gjerman dhe çek.

Kur filloi procesi i ristrukturimit të armës së Artilerisë?

Pas çlirimit të vendit filloi ristrukturimi i ushtrisë. Ajo do të kthehej në ushtri të standardeve të kohës. I njëjti proces do të ndodhte edhe me artilerinë.

Shpejt filluan të vijnë armë artilerie të kalibrave të ndryshme me municionet përkatëse. Shumë kuadro shkuan jashtë, në shkolla të ndryshme, kryesisht në Bashkimin Sovjetik. Brenda pak viteve ndryshimet në teknikë dhe përgatitje ishin të ndjeshme. Këto arritje u pr-

Në ditën kur u pranuan në CIOR në 2009.

Nënshkrimi i marrëveshjes së bashkëpunimit trepalësh MM-SHP i FA-SHKURSH 2019

ovuan shumë shpejt. Në provokacionin e 2 gushtit 1949, nga ushtria greke, në rajonin e Gramozit dhe Bilishtit, artileria luajti një rol shumë të ndjeshëm dhe ndikim të dukshëm në dështimin e agresionit me humbje të ndjeshme të armikut. Shpejtësia, sasia e veprimeve dhe saktësia e zjarrit të artilerisë ishin të frikshme për forcat greke, në shumë raste decizive për fitoren e forcave tona. Sipas thënieve të kohës, tek forcat greke u hap fjala se “ishite artileria sovjetike ajo që qëllonte mbi ta”.

Në vitin 1950 u krijua Traktati i Varshavës, si kundërvënje e Paktit të Atlantikut të Veriut. Në atë traktat u anëtarësua edhe vendi ynë. Krijimi i dy organizatave politiko-ushtarake shënoi edhe fillimin e Luftës së Ftohtë. Të dy organizatat mbronin dy sisteme të ndryshme shoqërore, njëri diktaturën dhe tjetri demokracinë. Të dy ruajnë njëri-tjetrin. Filloi gara e armatimit. Shqipëria, si vend i vogël, i varfër, i ndarë gjeografikisht, pa kufij shtetëror nga vendet e Traktatit të Varshavës, do të kishte një trajtim më të veçantë nga ana ushtarake, nga anëtarët e Traktatit. Kështu ndodhi Shqipëria u armatos ndjeshëm, ma avionë, anije mbi dhe nënujëse, tanke, në këtë kuadër edhe me artileri tokësore, bregdetare dhe kundërajrore. Reparte e njësi të reja shtoheshin. Nga tre KK u bënë pesë. Bateritë bregdetare ktheheshin në grupe, grupet tokësore në regjimente etj. Me qindra ishin studentët që shkonin çdo vit për studime në vendet lin-

dore e kryesisht në BS. Ushtria bazohej kryesisht në forcat (efektivin) aktive. Stërvitjet me trupa të shoqëruara edhe me qitje të llojeve të armëve, ishin të

socialist. Në këto kushte partia shtet që qeveriste në vendin tonë, u nda nga kampi ku bënte pjesë, duke u izoluar nga e gjithë Europa. Pushtimi i Çeko-

Me Presidentin e CIOR Willem Verheijen

përvitshme.

Çfarë ndodhi me Armën e Artilerisë në vitet ’50-’60, kur situatat politike me vendet e bllokut po shkonin drejt prishjes?

Në fund të viteve ’50 dhe në fillim të viteve ’60 të shekullit të kaluar, nisën divergjencat ideologjike në kampin

sllovakisë nga tanket ruse, në vitin 1968, ishte një tjetër shtysë tronditëse për t’u lidhur me RP të Kinës. Izolimi nga e gjithë Europa dhe frika nga të dy organizatat ushtarake, orientoi udhëheqjen tonë të intensifikojë lidhet me Kinën, të marrë prej saj jo vetëm ndihma ekonomike por në radhë të parë ushtarake. RP e Kinës ishte e pa kursyer

në këtë drejtim.

Pas kësaj situatë në ushtrinë shqiptare filluan reforma të tjera në drejtim të shtimit të strukturave të reja si Grupimet Luftarake të nivelit të Korpusit, të shtohen Forcat Rezerviste dhe FV në Forcat e Armatosura të vendit. Në këtë kuadër artileria u rrit shumë dhe arriti që të përbëjë rreth 30% të efektivit të Forcave Tokësore të Ushtrisë. Ajo ishte fuqia më e madhe e zjarrit e Trupave Tokësore. Argumenti bazë për t’i dhënë këtë peshë Artilerisë në raport me armët e tjera ishte fakti i pamundësisë të sigurimit të një fuqie më të madhe zjarri nga armët e tjera si Aviacioni, Flota Detare apo raketat. Mungesa e plotësisë të nevojave të zjarrit nga këto armë u llogarit që të kompensohej me shtimin numerik të Artilerisë. Kështu, Artileria e FA-së arriti të përbëhej nga 8 280 gryka zjarri, pa llogaritur 1 341 gryka zjarri të Art. KA. Sasi tepër e madhe në raport me ushtritë e tjera. Kjo artileri u strukturua në 10 Brigada AT, të cilat kishin nga 5-6 Gr. A; në 7 Rgj. të ABD me nga 4-7 bateri; në rreth 96 BrK me nga 3 Gr. A dhe në 5 brK që kishin nga 3 bateri artilerie; në 16 bateri lartësie; si dhe në Njësitë Sulmuese, Vullnetare, Zbuluese etj.

Cila ishte struktura e Artilerisë?
Struktura organizative e Artilerisë: Komanda e Art. (më vonë Drejt. e Art.) në MM e madhe (Dega e Art) në KK (DK) (Sek. i Art.) në BrK Komanda e Gr. A në BrK ose BrA. Shefi i Art. bk në bk Komanda e baterisë në GrA ose bk BrA në vartësi të MM ose të KK (DK) RABD në vartësi të KK (DK).

Kush ishin disa prej drejtuesve kryesorë të Artilerisë ndër vite?

Para vitit 1929, drejtuesit kanë qenë italianë.

Pas çlirimit: Gjeneral Hulusi Spahiu; Gjeneral Tahir Kadare; Gjeneral Gjin Marku; Gjeneral Todi Naço; Kol. Ferik Hado; Kol. Sul Domi; Selfo Baçi; Ferdi Toro.

Pas vitit 1990: Kol. Lulzim Bllaka; N/kol. Garip Lata; Kol. Harillaq Stoja; Kol. Thoma Konduri.

Si përgatitej kuadri i artilerisë?

Dy detyra individuale në muaj. (Për oficerët e trupës)

Një qitje në poligonin top-pushkë në muaj.

Dy ditë mbledhje mësimore në muaj.

12 ditë mbledhje mësimore sipas specialitetit në vit.

Në qitjet vjetore: - Kontroll teorik dhe praktik në poligon top-pushkë Oficerët e shtabeve:

- Praktikë shtabi 2 ditë në vit
- Stërvitje shtabi 3 ditë në vit
- Stërvitje komando-shtabi 3 ditë në vit.
- Mbledhje mësimore për specialitetin dhe detyrën 6 dit në vit.

Të gjithë oficerët: Njohja me detyrën luftarake dy herë në vit.

Drejtorja e Artilerisë një herë në 4-5 vjet zhvillonte sesion shkencor në interes të novacionit dhe rritjes cilësore të përdorimit të artilerisë, ndërsa çdo

2-3 vjet zhvillonte konkurse dhe gara artilerie. Këto zhvilloheshin edhe në Korpus apo Divizion.1/3 e artilerisë në shkallë vendi ishte në gatishmëri të përhershme luftarake, në pozicione luftimi, në rajonin e detyrës luftarake. Këto reparte ishin të kompletuar me 30% me ushtar aktiv.

Çfarë do të thotë gatishmëri për këtë armë dhe cilat ishin shkallët e saj?

Shkallët e gatishmërisë ishin tre: Gatishmëria Nr. 3 ishte prezenca dhe veprimtaria e përditshme e efektivit aktiv në territorin e garnizonit si shërbimi i rojeve, stërvitja ditore, veprimtaria kulturore e sportive etj.

Gatishmëria Nr. 2. Efektivit aktiv i njësisë apo repartit, rri pranë vendit të punës apo detyrës, postit luftarak. Trupa rezerviste nuk largohen nga vendbanimi.

Gatishmëria Nr. 1. I gjithë efektiv i në postet luftarake, përfshirë rezervistët.

Artileria e gatishmërisë siguronte me zjarr veprimtarinë luftarake të reparteve që mbronin vijën e kufirit shtetëror apo vijën bregdetare të vendit si dhe ato që mbronin zonat e mundshme të desantimit, në thellësi të territorit të vendit. Në drejtimet tokësore dhe në thellësi të territorit ishit bateritë e lartësisë dhe grupet e artilerisë ndërsa në drejtimin bregdetar ishin bateritë e art. bregdetare dhe artileria tokësore në afërsi të drejtimit detar. Gatishmëria për hapjen e zjarrit prej tyre ishte 15-20 minuta në gatishmërinë Nr.3. Në zonat e desantimit të mundshëm funksiononin edhe SZK-ZA (sk. zbu. kor. zj. Art.), në FV dhe repartet e gatshme të këmbësorisë. Gatishmëria e kompletimit të plotë me efektivin organik nuk i kalonte 4 orë. Repartet e tjera me rezervistë nuk e kalonin kohën prej 6 orësh të kompletimit. Njësitë arrinin nga 9 deri në 14 orë. Të gjitha repartet e artilerisë, me përjashtim të artilerisë të batalioneve me rezervistë, kishin të përgatitura hartat e kuadratuara të zonës të zjarrit të tyre. Me këto harta ishin përgatitur të dhënat për hapjen e zjarrit për çdo 2 (dy) ha sipërfaqe, në gjithë zonën e zjarrit të baterisë.

Cili ishte prodhimi më i mirë në armatim, armët ruse apo kineze?

Në raport me armët e tjera, artileria arrinte rezultate më të larta, pasi për përgatitjen profesionale të oficerit i kushtohej më shumë kohë dhe kujdes.

Armatimi ishte rus por më shumë kinez. Nga cilësia materiale ishte ai rus, ndërsa si strukturë pajisjeje ishte ai kinez.

Me ndryshimin e sistemit, ishte i domosdoshëm edhe ndryshimi i strukturës, sasisë, cilësisë dhe i strategjisë së ushtrisë, i artilerisë gjithashtu. Ndryshimet duheshin bërë duke mënjeluar teprimet dhe ato që bien ndesh me strategjinë e strukturave ku sot bëjmë pjesë dhe të ruhej skema e një ushtrie që garanton sigurinë e vendit, ashtu siç e kërkon artikulli Nr.3 i Paktit të Atlantikut të Veriut.

Përshtati: MIMOZA GOLIKJA

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Jens Stoltenberg mori pjesë në Takimin Vjetor të Forumit Ekonomik Botëror në Davos, Zvicër, më 18 janar 2023, ku ai gjithashtu bëri thirrje për më shumë mbështetje për Ukrainën.

Në seancën plenare mbi temën “Rivendosja e sigurisë dhe paqes”, Sekretari i Përgjithshëm theksoi se aleatët e NATO-s kanë ofruar mbështetje të paprecedentë për të ndihmuar Ukrainën të ruajë të drejtën e saj të vetëmbrojtjes dhe bëri thirrje që dërgesat e pajisjeve ushtarake të rriten në këtë kohë kritike. “Armët janë rruga drejt paqes, - tha ai, - ajo që ndodh rreth tryezës së bisedimeve varet tërësisht nga forca në fushën e betejës. Dhe nëse duam që Ukraina të mbizotërojë, atëherë atyre u duhet forca ushtarake”.

Sekretari i Përgjithshëm e përshkroi luftën në Ukrainë si një luftë për demokraci, dhe tha se është jashtëzakonisht e rëndësishme që Presidenti Putin të mos e fitojë këtë luftë. “Do të jetë një tragjedi për ukrainasit, por edhe shumë e rrezikshme për të gjithë ne, - theksoi ai, - sepse atëherë mesazhi për liderët autoritarë, jo vetëm për Putinin, por edhe për liderët e tjerë autoritarë është se kur përdorin forcën brutale, kur shkelin ligjin ndërkombëtar, arrijnë atë që duan. Dhe ky do të jetë një mësim shumë i keq dhe i rrezikshëm. Do ta bëjë botën më të rrezikshme dhe ne më të pambrojtur”, - nënvizoi Stoltenberg.

Pjesëmarrës të tjerë në panelin “Rivendosja e sigurisë dhe paqes”, ishin Presidenti i Polonisë Andrzej Duda, zëvendëskryeministria e Parë dhe ministria e Ekonomisë Yuliia Svyrydenko e Ukrainës, zëvendëskryeministria dhe ministria e Financave e Kanadasë Chrystia Freeland dhe Drejtori i Inteligjencës Kombëtare të SHBA-ve Avril Haines. Diskutimi u moderua nga Fareed Zakaria i CNN.

Gjatë qëndrimit në Davos, z. Stoltenberg pati dhe takime dypalëshe si ai me Presidentin e Lituaniës Gitanas Nausėda dhe gjithashtu u takua me këshilltaren federale zvicerane Viola Amherd, shefe e Departamentit Federal të Mbrojtjes, Mbrojtjes Civile dhe Sporteve, takim me Zonjën e Parë të Ukrainës Olena Zelenska, takim me Profesor Klaus Schwab, Themelues dhe Kryetar Ekzekutiv i Forumit Ekonomik Botëror, dhe zyrtarë të tjerë të lartë.

Rëndësia e mbështetjes afatgjatë për Ukrainën

Presidenti ukrainas Volodymyr Zelensky përsëriti të mërkurën e 18 janarit edhe njëherë dëshirën e tij që Ukraina të anëtarësohet në NATO, duke u thënë udhëheqësve të mbledhur në Forumin Ekonomik Botëror se aleanca është garancia më e mirë e sigurisë për Ukrainën. “Garancitë e sigurisë janë ndër prioritetet kryesore për ne”, - tha Zelensky virtualisht përmes përkthyesit në përgjigje të pyetjes drejtuar nga moderatori i panelit Fareed Zakaria i CNN. “Ne e kuptojmë se për momentin, ne nuk jemi ende atje, për fat të keq, Rusia e kupton mirë këtë dhe ata bëjnë të pamundurën që të mos na e bëjnë të lehtë anëtarësimin. Por ne jemi në rrugën drejt NATO-s, sepse NATO është garancia më e mirë e sigurisë për ne, për vendin tonë, për fëmijët tanë”, - tha presidenti ukrainas. Ndërsa një ditë më parë, më 17 janar, ish-sekretari amerikan i Shtetit, Henry Kissinger tha se ndërsa Ukraina duhet të mbështetet, Rusisë duhet t'i jepet mundësia për të qenë anëtare e rendit global. I pyetur për komentet e Kissinger-it në lidhje me vendin e Rusisë në botë, Zelensky tha se: “Rusia tashmë ka fituar një vend në mesin e terroristëve dhe prioriteti ynë sot, detyra jonë politike sot është të shohim liderë dhe figura të ndryshme politike, ata që janë ende shumë të rëndësishëm ose kanë qenë të rëndësishëm deri vonë, që ata të jenë në gjendje të njohin gabimin e madh që

“Rivendosja e sigurisë dhe paqes”

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s bën thirrje për më shumë mbështetje për Ukrainën

kreu Putini, të njohin se ky është agresioni i Rusisë”, - shtoi Zelensky.

Në fjalën e tij gjatë diskutimit në panelin “Rivendosja e sigurisë dhe paqes”, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s komentoi rreth çështjes nëse do t'i mundësohej Ukrainës të hynte në Aleancë, pasi Presidenti i Ukrainës e ka ripërsëritur sërish se do të dëshironte që vendi i tij të ishte anëtar i NATO-s. “Qëndrimi i NATO-s mbetet i pandryshuar dhe ai është se Ukraina do të bëhet anëtare e NATO-s, por fokusi kryesor tani është të mbështesë Ukrainën, për të siguruar që Ukraina të fitojë luftën dhe të mbizotërojë si një komb demokratik sovran dhe i pavarur në Evropë”, - tha Jens Stoltenberg. “Kjo është arsyeja pse aleatët e NATO-s, partnerët, po ofrojnë mbështetje të paprecedentë ushtarake për Ukrainën dhe pse unë po udhëtoj nëpër kryeqytetet e NATO-s dhe po u bëj thirrje atyre të bëjnë edhe më shumë, dhe pse e mirëpres njoftimin e fundit për më shumë armaturë, mbrojtje ajrore më të avancuar sistemeve. Së fundmi nga Kanadaja me 200 automjete të blinduara dhe, gjithashtu, Polonia, duke ofruar më shumë armë dhe natyrisht, SHBA-ja udhëheq të gjitha këto përpjekje në atë që ne e quajmë Grupi i Kontaktit i këtij grupi mbështetës për Ukrainën”, - tha shefi i NATO-s. Stoltenberg përsëriti gjithashtu se “është jashtëzakonisht e rëndësishme që Presidenti Putin të mos e fitojë këtë luftë, pjesërisht sepse do të jetë një tragjedi për ukrainasit, por do të jetë shumë e rrezikshme për të gjithë ne, sepse atëherë mesazhi për liderët autoritarë, jo vetëm për Putinin, por edhe për liderët e tjerë autoritarë, është se kur përdorin forcën brutale, kur shkelin ligjin ndërkombëtar, arrijnë atë që duan. Dhe ky do të jetë një mësim shumë i keq dhe i rrezikshëm. Do ta bëjë botën më të rrezikshme dhe ne më të pambrojtur. Kjo është arsyeja, pse nëse duam një zgjidhje paqësore të negociuar të luftës në Ukrainë, ne duhet t'i ofrojmë mbështetje ushtarake Ukrainës. Kjo është e vetmja mënyrë”, - tha ai.

“Armët janë rruga drejt paqes, dhe kjo mund të tingëllojë si një paradoks, por e vetmja mënyrë për të arritur një marrëveshje të negociuar është të bindësh Presidentin Putin se ata nuk do të fitojnë në fushën e betejës. Ai duhet të ulët dhe të negociojë. Askush nuk e di se si do të përfundojë kjo luftë. Me shumë mundësi do të përfundojë rreth tryezës së bisedimeve. Ajo që ne dimë është se ajo që ndodh rreth asaj tryeze të bisedimeve varet tërësisht nga forca në fushën e betejës. Dhe nëse duam që Ukraina të mbizotërojë, ata kanë nevojë për forcën ushtarake”, - tha Sekretari i Përgjithshëm, duke shtuar se kjo është ajo që i ka inkurajuar dhe frymëzuar aleatët. “Ne e admirojmë popullin ukrainas, udhëheqjen politike të Ukrainës, Forcat e Armatosura të Ukrainës. Në të njëjtën kohë, mendoj se është shumë e rrezikshme të nënv-

lerësosh Rusinë. Ata kanë mobilizuar 200 000 trupa të tjera. Presidenti Putin ka demonstruar një vullnet vetëm për të sakrifikuar mijëra e mijëra ushtarë të rinj rusë. Tani ata po blejnë gjithnjë e më shumë armë, duke iu drejtuar regjimeve të tjera alternative, përfshirë Iranin dhe po planifikojnë ofensiva të reja. Pra, siç tha Presidenti Zelenskyy, ka një nevojë urgjente. Koha ka rëndësi. Ne do të takohemi në Rammstein, aleatët e NATO-s në Grupin e Kontaktit të udhëhequr nga SHBA për Ukrainën me të gjithë partnerët e shumtë dhe mesazhi kryesor do të jetë më shumë mbështetje, si dhe mbështetje më e avancuar, armë më të rënda dhe armë më moderne. Sepse kjo është një luftë për vlerat tona, është një luftë për demokracinë dhe ne vetëm duhet të dëshmojmë se demokracia fiton mbi tiraninë dhe shtypjen”, - tha Stoltenberg lidhur me komentin mbi anëtarësimin e Ukrainës në NATO dhe domosdoshmërinë aktuale.

Suedia dhe Finlanda në pritje të anëtarësimit në NATO, një “shantazh i Turqisë”?

Përditësimin për panelin, se si qëndron situata me pranimin e Suedisë dhe Finlandës në NATO, e bëri Sekretari i Përgjithshëm, teksa komentoi mbi atë që u tha se nga jashtë duket se “Turqia thjesht po shantazhon NATO-n ose Suedinë në veçanti, ndërsa vazhdojnë të kërkojnë të marrin më shumë derisa të japin ratifikimin në këtë proces. Por Shefi i NATO-s është i bindur se Turqia do të finalizojë procesin e anëtarësimit për Finlandën dhe Suedinë. “Nuk mund t’ju them se kur, - tha ai, - por jam i bindur për disa arsye, pasi para së gjithash, Turqia ishte një nga aleatët e NATO-s që në samitin tonë në Madrid në korrik të vitit të kaluar, që në fakt vendosi të ftojë Finlandën dhe Suedinë të bëhen anëtarë të Aleancës dhe të gjithë aleatët e NATO-s, gjithashtu Turqia, disa ditë më pas, nënshkroi marrëveshjen, protokollet e anëtarësimit”, - tha ai. Deri më tani janë 28 nga 30 aleatët e NATO-s që e kanë ratifikuar tashmë procesin dhe ky është procesi më i shpejtë i anëtarësimit në historinë moderne të NATO-s, pasi normalisht anëtarësimi në NATO kërkon vite. Ndërkohë që ka më pak se një vit nga koha kur Finlanda dhe Suedia aplikuan, pasi aplikimi i tyre ndodhi maj dhe ata u ftuan në korrik.

“Duhet të kuptojmë se ku e kemi filluar, - tha Sekretari i Përgjithshëm. - Disa javë ose nja dy muaj përpara pushtimit të Ukrainës, presidenti Putin propozoi një traktat sigurie me NATO-n, ku ai në fakt përshkroi disa kërkesa kryesore. Njëra ishte që NATO nuk duhet të garantojë më anëtarë të NATO-s, asnjë zgjerim të mëtejshëm të NATO-s. Kërkesa tjetër kryesore ishte heqja e të gjithë infrastrukturës së forcave të NATO-s në të gjithë aleatët që janë anëtarësuar pas vitit 1997, domethënë

të gjithë pjesën lindore të Aleancës. Sigurisht, ne i refuzuam këto kërkesa. Por kjo tregon se qëllimi i Presidentit Putin është të kishte më pak NATO, por po bëhet pikërisht e kundërta”, - tha Stoltenberg. “Disa orë pas pushtimit, ne rritëm ndjeshëm numrin e trupave të NATO-s në pjesën lindore të Aleancës, përfshirë Poloninë, për t'i dërguar një mesazh shumë të qartë Moskës se nuk ka vend për keqkuptim rreth gatishmërisë, aftësisë, angazhimit të NATO-s për të mbrojtur dhe siguruar të gjithë aleatët e NATO-s. Kjo është për të parandaluar përshkallëzimin, sepse është jashtëzakonisht e keqe ajo që po ndodh tani në Ukrainë. Por sigurisht, nëse kjo përshkallëzohet në një luftë të plotë midis Rusisë dhe NATO-s, bëhet edhe më keq. Pra, prania e shtuar ushtarake në pjesën lindore të Aleancës, nuk është për të provokuar një konflikt, por për të parandaluar një konflikt, për të ruajtur paqen, për të dërguar një mesazh të qartë frenimi në Moskë. Kjo është më shumë NATO po merr më shumë NATO në kufirin e Putinit.

Pra ishte pikërisht kjo situatë kur Finlanda dhe Suedia aplikuan për shkak të kërcënimeve që përcolli lufta e Rusisë në Ukrainë. Ata në fakt e kuptuan se dera po mbyllej, kishin frikë se dera e NATO-s po mbyllej, kështu që kërkuar të hynin. Dhe do të bëhen anëtarë. Dhe gjëja e fundit që do të them në lidhje me këtë është se Finlanda dhe Suedia janë në një situatë shumë të ndryshme tani sesa përpara aplikimit, sepse që kur aplikuan, disa aleatë, përfshirë Shtetet e Bashkuara kanë lëshuar garanci dypalëshe sigurie dhe NATO ka rritur praninë e saj në atë pjesë të Evropës. Finlanda dhe Suedia, tani janë të ftuar, marrin pjesë në takimet politike të NATO-s, konsultimet dhe janë gjithnjë e më shumë të integruara në strukturat ushtarake të Aleancës. Pra, është absolutisht e paimagjinueshme që do të ketë një kërcënim ushtarak kundër Finlandës ose Suedisë pa reaguar NATO. Pra, Presidenti Putin donte më pak NATO, ai po

merr më shumë NATO. Dhe ky është një mesazh i rëndësishëm”, - tha Stoltenberg.

Finlanda dhe Suedia janë të integruar në strukturat ushtarake aleate

Por për Finlandën dhe Suedinë është shumë e rëndësishme të dihet se në një periudhë të një situate të vështirë, në një periudhë të rrezikshme, nëse Rusia do të sulmonte nesër Finlandën ose Suedinë, edhe pse nuk janë anëtarë të NATO-s, NATO do t'u vinte në ndihmë këtyre dy vendeve. Jens Stoltenberg, Sekretar i Përgjithshëm i NATO-s sqaroi audiencën duke ritheksuar se: “Ajo që po them është se është e paimagjinueshme që ne të mos reagojmë. Dua të them, ata nuk janë vetëm partnerë të ngushtë, por edhe të ftuar. Ata janë të integruar në strukturat tona ushtarake dhe ne kemi garanci dypalëshe sigurie nga disa aleatë. Pra, ne duhet të reagojmë, Moska e di këtë, dhe ata gjithashtu e dinë se tani ia kanë kushtuar shumicën e trupave Ukrainës. Në fakt, mundësia për një sulm ushtarak është shumë e vogël, pjesërisht sepse ata janë shumë afër NATO-s dhe pjesërisht sepse tani po shpenzojnë kaq shumë në mbrojtje, Rusia gjithashtu po shpenzon shumë nga forcat e saj në Ukrainë.

Gjëja e fundit që do të them për Turqinë është se Turqia ka disa shqetësime legjitime të sigurisë. Asnjë aleat tjetër i NATO-s nuk ka pësuar më shumë sulme terroriste sesa Turqia. PKK konsiderohet si një organizatë terroriste nga aleatët e NATO-s, nga Finlanda dhe Suedia shumë kohë përpara se të aplikonin. Prandaj pjesë e marrëveshjes në Madrid ishte edhe nënshkrimi i memorandumit të përbashkët midis Turqisë, Finlandës dhe Suedisë për të rritur bashkëpunimin. Për shembull, heqja e të gjitha kufizimeve në eksportet e armëve, Finlanda dhe Suedia e kanë bërë tashmë këtë dhe për të punuar më ngushtë në luftën kundër terrorizmit. Dhe kjo është në fakt diçka e rëndësishme për Turqinë, por edhe për aleatët e NATO-s”.

NATO ndihmon Jordaninë të rrisë kapacitetin e saj kundër terrorizmit

Lufta kundër terrorizmit të shekullit të 21-të është një detyrë komplekse që kërkon bashkëpunim të plotë dhe aktiv të institucioneve civile dhe ushtarake. Në javët e para të janarit 2023, NATO trajnoi Forcat e Armatosura të Jordanisë për të çuar më tej zhvillimin e një përqasjeje të gjithë qeverisë ndaj kundër-terrorizmit. Tridhjetë pjesëmarrës nga Forcat e Armatosura të Jordanisë dhe Qendra Ushtarake e Jordanisë për Kundër Terrorizmin dhe Ekstremizmin (MCCTE) morën pjesë në këtë program të parë të NATO-s, të Trajnimit të Trajnerëve kundër Terrorizmit. Trajnimi u mbajt në vetë Qendrën, si organi kryesor përgjegjës për forcimin e qasjes kundër terrorizmit të gjithë qeverisë. Ky program civilo-ushtarak ishte përshtatur me prioritetet e Jordanisë në kuadrin e Nismës së NATO-s për Ndërtimin e Kapaciteteve Mbrojtëse dhe të Ndërlidhura të Sigurisë (DCB), nga e cila vendi ka qenë përfitues që nga viti 2014. Ai përfshinte tema të tilla si sfidat terroriste aktuale dhe ato në zhvillim; përdorimi i teknologjive në terrorizëm; taktikat dhe strategjitë terroriste; metodat terroriste në hapësirën kibernetike, dhe gratë, paqja dhe siguria në një kontekst terrorist. Në fjalimin e tij të hapjes, koloneli Amjad Al-Hrou, komandanti i MCCTE-së në Jordani, theksoi se puna e ushtrive në luftën kundër terrorizmit është e rëndësishme, por është e pamjaftueshme për të mposhtur në mënyrë të qëndrueshme këtë kërcënim. “Kursat civilo-ushtarake si programi i NATO-s Train-the-Trainer janë thelbësore për të zhvilluar një qasje më gjithëpërfshirëse ndaj kundër-terrorizmit dhe për të rritur qëndrueshmërinë tonë shoqërore”, -u shpreh ai. Përmbytja e nxjerrë nga Kurrikula e Referencës së NATO-s kundër Terrorizmit (CTRC), e cila është zhvilluar nga një ekip shumëkombësh prej 110 ekspertësh të tërhequr nga e gjithë bota, ofron ekspertizë të nivelit të lartë mbi sfidat moderne terroriste dhe promovon mjete efektive për zhvillimin e strategjive kundër terrorizmit. në vendet partnere të NATO-s dhe më gjerë. Programi synon gjithashtu të përforcojë kapacitetet e trajnimit brenda vendit. Është hapi i parë drejt kryerjes së trajnimeve të përbashkëta, nga NATO dhe Forcat e Armatosura të Jordanisë, për vendet nga rajoni më i gjerë i Lindjes së Mesme dhe Afrikës së Veriut. Ngjarja mundësoi gjithashtu shkëmbimin e ekspertizës dhe përvojës midis NATO-s dhe Forcave të Armatosura të Jordanisë, duke kontribuar përfundimisht në një mjedis më të sigurt dhe më elastik për të luftuar terrorizmin. Në hapjen e kursit, më 8 janar, Gabriele Cascone, Shefi i Seksionit Kundër Terrorizmit në Shtabin e NATO-s, përgëzoi Jordaninë për bashkimin e komunitetit ndërkombëtar në luftën kundër terrorizmit duke qenë një pionier në bashkëpunimin me NATO-n në luftën kundër terrorizmit. Iniciativa DCB e NATO-s u lançua në shtator 2014 në Samitin e NATO-s në Uells. Ai i ndihmon partnerët të përmirësojnë kapacitetet e tyre mbrojtëse dhe të sigurisë, si dhe qëndrueshmërinë e tyre, duke kontribuar kështu në sigurinë e Aleancës.

Stabiliteti i rajonit të Ballkanit Perëndimor, rëndësi strategjike për Aleancën

Shefi i NATO-s pret anëtarin e Presidencës së Bosnje-Hercegovinës

Sekretari i Përgjithshëm Jens Stoltenberg priti Denis Bećirović, anëtar i Presidencës trepalëshe të Bosnje - Hercegovinës, në selinë e NATO-s të hënën (16 janar 2023). Z. Stoltenberg theksoi se stabiliteti i të gjithë rajonit të Ballkanit Perëndimor është i një rëndësie strategjike për Aleancën, siç përmendet në Konceptin Strategjik të miratuar në Samitin e Madridit. Ai inkurajoi udhëheqjen e Bosnje - Hercegovinës që të vazhdojë të fokusohet në reformat për të mirën e të gjithë vendit dhe të ruajë institucionet multi-etnike në të gjitha nivelet.

Z. Stoltenberg dhe z. Bećirović diskutuan shqetësimet rreth veprimeve separatiste dhe retorikës përcarëse që mund të sigurojë tokë pjellore për aktivitete të jashtme keqdashëse. Sekretari i Përgjithshëm u bëri thirrje të gjithë liderëve politikë që të përmbahen nga retorika përcarëse dhe të bëjnë hapa konkretë drejt pajtimit të brendshëm. Ai theksoi se NATO mbështet plotësisht sovranitetin dhe integritetin territorial të Bosnje-Hercegovinës.

Sekretari i Përgjithshëm theksoi se NATO mbështet aspiratat euroatlantike të Bosnje-Hercegovinës dhe se po punohet për të zhvilluar një paketë për ndërtimin e kapaciteteve mbrojtëse që do të propozojë projekte që synojnë

forcimin e aftësive të mbrojtjes dhe sigurisë së vendit. Ai tha se NATO do të vazhdojë të ofrojë mbështetje për reformat e sektorit të mbrojtjes të Bosnje - Hercegovinës, duke përfshirë edhe shtabin e NATO-s në Sarajevë.

NATO dhe Bosnje-Hercegovina forcojnë bashkëpunimin shkencor dhe teknologjik

Ekspertët nga Programi i NATO-s "Shkenca për Paqe dhe Siguri" (SPS) u takuan me përfaqësues të komunitetit shkencor të Bosnje - Hercegovinës në Sarajevë, më 17 janar 2023. Zyrtarë dhe studiues nga universitetet kryesore nga i gjithë vendi u mbledhën dhe shkëmbyen mendime mbi mundësitë e mëtejshme për bashkëpunim, në një "Ditë të Informacionit të SPS" të mbajtur në Asamblenë Parlamentare të Bosnje-Hercegovinës.

Veprimtaria, e organizuar në bashkëpunim me selinë e NATO-s në Sarajevë, theksoi pjesëmarrjen e rëndësishme të shkencëtarëve nga Bosnja dhe Hercegovina në përpjekjet kërkimore rajonale dhe ndërkombëtare. Në dhjetë vitet e fundit, dhjetëra aktivitete janë zhvilluar me Bosnjë-Hercegovinën në kuadër të Programit të NATO-s "Shkencë për Paqe dhe Siguri", në tema të tilla si mbrojtja kibernetike, kundër-terrorizmi dhe zbulimi i rreziqeve shpërthyes në bash-

këpunim me ekspertë nga NATO dhe vendet partnere. Këto aktivitete kanë ndihmuar në ndërtimin e kapaciteteve për të adresuar sfidat kibernetike dhe hibride në Bosnje-Hercegovinë dhe në të gjithë Evropën Juglindore, si dhe në zhvillimin e mjeteve dhe qasjeve novatore për të luftuar terrorizmin dhe ekstremizmin e dhunshëm.

"Bashkëpunimi ynë përputhet me partneritetin tonë në zhvillim dhe me një peizazh sigurie gjithnjë në ndryshim, dhe po fokusohet gjithnjë e më shumë në aplikimin e teknologjive për të trajtuar sfidat e reja dhe në zhvillim", - tha Dr. Claudio Palestini, Këshilltar i Lartë i programit "Shkencë për Paqe dhe Siguri" të NATO-s. Në këtë ngjarje, tre shkencëtarë boshnjakë shpjeguan përfshirjen e tyre të fundit në projektet e kërkimit dhe zhvillimit të mbështetur nga SPS, duke paraqitur përpjekjet e tyre për të përmirësuar zbulimin e eksplozivëve përmes inteligjencës artificiale dhe realitetit virtual; për të rritur sigurinë e komunikimeve, duke përdorur teknologjinë kuantike në rrjetet 5G; dhe për të

optimizuar qelizat e karburantit. Ngjarja ishte gjithashtu një mundësi për të eksploruar aktivitete të reja bashkëpunuese, duke përfshirë një projekt shumëvjeçar për reagimin dhe menaxhimin e emergjencave.

"Takimi i sotëm është vetëm një shembull i aktiviteteve që po ndërmarim në bashkëpunim me NATO-n, konkretisht me qëllim të forcimit dhe përmirësimit të mëtejshëm të bashkëpunimit tonë të ndërsjellë. Ne duhet të përdorim në mënyrë optimale mundësitë e ofruara në kuadër të programit SPS të NATO-s dhe së bashku të jemi shumë më aktivë, të bëjmë kërkime dhe të kërkojmë zgjidhje të reja inovative për një gamë të gjerë sfidash", - tha Dr. Selmo Cikotić, Ministër i Sigurisë së Bosnje-Hercegovinës, në hapjen e eventit.

Programi i NATO-s "Shkenca për Paqe dhe Siguri" mbetet i hapur për kërkime dhe shkëmbime shkencore që përfshijnë shkencëtarë dhe ekspertë nga Bosnje- Hercegovina.

SHEFAT E MBROJTJES SË NATO-S TAKOHEN NË BRUKSEL

Bauer: I kemi treguar botës se jemi të aftë të rrisim shpejt praninë tonë kurdo dhe kudo që të jetë e nevojshme

Kryetari i Komitetit Ushtarak të NATO-s, Admirali Rob Bauer dhe Zëvendës Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, z. Mircea Geoană, hapën takimin e parë të Sesionit të Shefave të Mbrojtjes së Komitetit Ushtarak të NATO-s të vitit 2023, të mërkurën, më 18 janar 2023. Ky takim mbledh së bashku shefat e mbrojtjes aleate dhe homologët e tyre të ftuar nga Finlanda dhe Suedia.

Komiteti Ushtarak diskutoi forcimin e qëndrimit të mbrojtjes dhe parandalimit të Aleancës duke rritur gatishmërinë, duke zhvilluar aftësitë dhe duke ndërlidhur planifikimin ushtarak kombëtar me atë të NATO-s më ngushtë se kurrë. Shefat e Mbrojtjes diskutuan gjithashtu situatën ushtarake në dhe rreth Ukrainës. Në ditën e dytë të takimit, (19 janar 2023), seancat përfshijnë Partnerët Operacional të NATO-s me diskutime mbi Misionin e NATO-s në Irak dhe Misionin e Forcave të Kosovës.

Në fjalën e tij hapëse, admirali Bauer iu referua mjedisit të degraduar të sigurisë globale të shkaktuar nga lufta e agresionit të Rusisë kundër Ukrainës. Bauer tha se: "Fatkeqësisht, ne po shohim agimin e një epoke të re të mbrojtjes kolektive. Megjithatë, është një epokë për të cilën NATO është gati. Ne i kemi treguar botës se jemi të aftë të rrisim shpejt praninë tonë kurdo dhe kudo që të jetë e nevojshme."

Zëvendës Sekretari i Përgjithshëm theksoi se NATO duhet të ruajë kapacitetin dhe aftësinë ushtarake për të mbrojtur Aleancën kundër të gjitha sfidave, tani dhe në të ardhmen, duke përfshirë operacionet me shumë fusha. Ai më tej identifikoi tre fusha të punës së rëndësishme në prag të Samitit të ardhshëm që do të zhvillohet në Vilnius më vonë këtë vit: investimi më shumë në mbrojtje, rritja e prodhimit të armëve dhe municioneve dhe transformimi i NATO-s për epokën dixhitale.

NATO vendos avionë vëzhgimi AWACS në Rumani

NATO dislokoj avionë vëzhgimi të Sistemit të Paralajmërimit dhe Kontrollit Ajror (AWACS) në Bukuresht, Rumani. Tre avionët e parë të NATO-s mbërritën në bazën ajrore pranë kryeqytetit rumun, më 17 janar 2023. Ata pritet të ndërmarrin misione zbulimi për të monitoruar aktivitetin ushtarak rus nga brenda territorit të 30 vendeve anëtare të aleancës. "Ndërsa lufta e paligjshme e Rusisë në Ukrainë vazhdon të kërcënojë paqen dhe sigurinë në Evropë, nuk duhet të ketë asnjë dyshim për vendosmërinë e NATO-s për të siguruar dhe mbrojtur çdo centimetër të territorit aleat", - tha zëdhënësja e NATO-s Oana Lungescu. "AWACS-ët tanë mund të zbulojnë aeroplanë qindra kilometra larg, duke i bërë ata një aftësi kyçe për parandalimin dhe qëndrimin mbrojtës të NATO-s. Falënderoj Rumaninë për pritjen e avionëve, gjë që jep një kontribut të rëndësishëm në paralajmërimin tonë të hershëm", - shtoi ajo.

Në përgjigje të luftës së Rusisë në Ukrainë, NATO ka

rritur praninë e saj ajrore në Evropën Lindore me avionë luftarakë shtesë, avionë vëzhgimi dhe cisterna. Që nga shkurti i vitit 2022, AWACS i NATO-s ka kryer patrulla të rregullta mbi Evropën Lindore dhe rajonin e Detit Baltik për të gjurmuar avionët luftarakë rusë pranë kufijve të NATO-s.

AWACS i NATO-s do të nisë fluturimet zbuluese, vetëm mbi territorin e Aleancës, në ditët në vijim. Misioni është planifikuar të zgjasë disa javë. Avionët i përkasin një flote prej 14 avionësh vëzhgimi të NATO-s me bazë zakonisht në Geilenkirchen, Gjermani. Rreth 180 personel ushtarak u vendosën në bazën e Forcave Ajrore Rumune në Otopeni pranë Bukureshtit.

Këta avionë që NATO i quan "sytë në qiej" janë zakonisht pjesë e një skuadriljeje prej 14 avionësh që qëndrojnë në Gjermaninë perëndimore. Radarët e tyre të mëdhenj mund të diktojnë avionë që veprojnë edhe qindra kilometra larg. "Është një konsolidim i qartë i pranisë ajrore të aleancës në krahun lindor. Këto janë kapacitete tepër të rëndësishme ajrore dhe do të thosha se u shtohen kapac-

iteteve tashmë të pranishme me forca tokësore dhe ajrore në Rumani. Që nga shkurti 2022, avionët e survejimit AWACS kanë bërë patrullime të rregullta në Evropën Lindore dhe në Baltik", - tha gjenerali Daniel Petrescu, shefi i Shtabit rumun.

Që kur Rusia sulmoi Ukrainën, më 24 shkurt, aleanca ka rritur kapacitetet e saj në zonë, duke dërguar ndër të tjera grupe luftimi shumëkombëshe në Rumani, Hungari, Bullgari, dhe Sllovaki. "Me sistemin e paralajmërimit të hershëm ajror, NATO ka vërtet një kapacitet të zhdërvjellët për survejim të ajrit dhe detit. Ekipi im është i përgatitur mirë dhe do të zhvillojmë së shpejti misione nga Bukureshti për një periudhë të kufizuar kohore. Ky është një kontribut i rëndësishëm për vigjilencën e rritur të NATO-s në krahun lindor të aleancës", - tha komandanti i grupit ajror E-34 të NATO-s.

NATO i përdor rregullisht avionët e Sistemit të Paralajmërimit dhe Kontrollit Ajror (AWACS) për të gjurmuar aktivitetin e avionëve rusë pranë kufijve të NATO-s.

N/KOL (R) MSC. KANAN HIMAJ

Novatorizmi dhe vendosja e teknologjive të reja, objekt i zhvillimit të kërkimit shkencor ushtarak në FA

Në kontekstin e kërcënimit terrorist ose faktorëve të origjinës politike, ekonomike, shkencore, etnike, gjeografike, ushtarake, gjeopolitike dhe të tjera, fuqitë e mëdha të botës rezervojnë të drejtën të ndërhyjnë ushtarakisht në çdo vend të botës, duke siguruar, ndër të tjera, gjërat dhe aksesin në burimet strategjike të energjisë, nxitës të rritjes së kapacitetit për të imponuar bërthama të reja globale të energjisë. Në këtë drejtim, koncepti i fundit strategjik i NATO-s thotë se “kërcënimi konvencional nuk mund të injorohet. Shumë rajone dhe vende anëmbanë botës kanë nisur përvetësimin e aftësive të rëndësishme moderne ushtarake, me pasojë të paparashikueshme për stabilitetin ndërkombëtar dhe sigurinë euroatlantike” (Koncepti Strategjik i NATO-2022). Edhe nëse evolucioni natyror i shoqërisë nënkupton zhvillimin në nivel ekonomik, informatik, social, si në nivel shtetëror, rajonal dhe global, do të ishte gabim të neglizhohej realiteti historik i përjashtimit total të mundësisë së daljes të elementëve ndërshtetërore, që do të jetë përballje, si në të ardhmen e afërt ashtu edhe në atë të largët.

Paparashikueshmëria e mjedisit operacional, e karakterizuar nga një sërë faktorësh politikë, ekonomikë, gjeopolitikë, e drejton vëmendjen tonë drejt teknologjive të reja që do të bëjnë një ndryshim me kalimin e kohës. Mbajtja në një hap me vendet anëtare të NATO-s është e mundur duke planifikuar dhe kryer kërkime shkencore në përputhje me nevojat e zhvillimit konceptual dhe teknologjik të strukturave të FA-së.

Vendimet politike, të shoqëruara me masa të mëdha organizative dhe të mbështetura nga fondet e nevojshme financiare, kanë filluar të materializohen në fushën e kërkimit shkencor në FA, duke ngritur institucione të reja kërkimore shkencore siç është IKSHU, të cilat kanë si objekt kryesor kërkimin, projektimin dhe pjesëmarrjen në realizimin e pajisjeve ushtarake. Për momentin, ajo ka nisur projekte dhe koordinon me qendrat e kërkimit dhe inovacionit, të pajisura me pajisje moderne që sigurojnë kushtet më të mira për inovacion, modernizim, jashtëzakonisht të dobishme në fushën e informacionit dhe teknologjitë e komunikimit e mbrojtjes dhe teknologjitë ushtarake, sistemet e armëve, forcat ajrore dhe detare. Për të modernizuar në teknikën e luftimit nëpërmjet inovacionit, është i nevojshëm bashkëpunimi ndërmjet institucioneve kërkimore-shkencore dhe strukturave të posaçme të shtetit, njësive ekonomike të profilit dhe institucioneve të arsimit të lartë teknik. Analiza e zgjidhjeve të marra në laboratorët e qendrave kërkimore, kontaktimi në praktikë të shpikjeve ushtarake janë hapa të rëndësishëm që po kryhen aktualisht për zhvillimin e

kapaciteteve mbrojtëse të vendit.

Studiuesit ushtarakë janë pjesë e procesit të asimilimit të llojeve të reja të pajisjeve dhe materialeve ushtarake. Shumëllojshmëria e fushave të kërkimit, numri i projekteve që mund të financohen dhe të zhvillohen në faza, bazuar në legjislacionin ekzistues, si dhe numri i pajisjeve specifike të përfshira na vendosin në një nivel të mirë në hierarkinë e vendeve tjera që investojnë dhe marrin produkte.

Udhëheqja e veprimtarisë kërkimore siç është IKSHU mbetet me interes për Sistemin e Mbrojtjes, prandaj ajo ka parashikuar organizimin e shumë aktiviteteve shkencore për vlerësimin shkencor në vend. Veprimtaria e kërkimit ushtarak duhet të çojë në kapitalizmin superior të burimeve në dispozicion, në zhvillimin teknologjik të bazuar në fushat e reja të shkencës dhe teknologjisë. Në veçanti, kërkimi shkencor duhet të studiojë tërësisht strukturën e materialeve, proceset dhe të zhvillojë produkte me veti superiore, teknologji të reja që plotësojnë kërkesat moderne në fushën e mbrojtjes së vendit.

FA-të kanë filluar të krijojnë bazat fillestare për të arritur rezultatet e punës në fushën e kërkimit shkencor të të gjithë fushës së pajisjeve. Ndoshta e ardhmja i përket qendrave të tilla me ekupe studiuesish kryesorë shkencorë, kimistë, fizikanët, elektronikë, farmacistë, mjekë, biologë, biokimistë, mekanikë, armatime, automobilistë, ushtarakë dhe civilë me asistentë, teknikë, laboratorë, personel të specializuar, të mbështetur logjistikash nga stafi i sektorit administrativ, bënë pajisje specifike me një shkallë të lartë origjinaliteti, situatë që ndikoi pozitivisht në prestigjin e rumunëve në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar.

Duke pasur parasysh nevojën e paraqitjes së shkurtër të ideve, është interesante t'i qasemi fushës së kërkimit të informacionit ushtarak. Prandaj, të gjitha këto do të vlerësohen si etiketa e institucioneve ushtarake të kërkimit shkencor. Gjithashtu, pjesëmarrja në programet kombëtare të kërkimit, zhvillimit dhe inovacionit dhe duke vlerësuar disa projekte mjaft interesante, duke pasur si përfutuese ushtrinë dhe organizata të tjera metribute në fushën e sigurisë kombëtare, do të dëshmojnë rëndësinë e shkencës në mjedisin ushtarak dhe jo vetëm.

Gjendja aktuale e njohurive për teknologjitë po rritet vazhdimisht për shkak të pjesëmarrjes me personel elitë nga sistemi ushtarak në grupet e punës të organizuara në nivel të aleancave ku jemi pjesë, si dhe në nivel kombëtar nëpërmjet inxhinierëve ushtarakë të ditur. dhe të etur për të krijuar gjëra të reja në nivel kombëtar. Vëzhgimi në këtë drejtim do të përcaktojë në mënyrë implicite gjetjen e zgjidhjeve për të thjeshtuar në procesin e planifikimit, zvogëlimin e kohës së caktuar për çdo fazë dhe marrjen e një vendimi optimal për të kryer një operacion ushtarak.

Nga ky këndvështrim, revolucionin aktual teknologjik, i cili përfshin inteligjencën artificiale, digjitalizimin, nuk mund të zëvendësojë arsyen njerëzore, ndjenjat dhe përvojën e personelit ushtarak, ndaj është e nevojshme që zhvillimi i teknologjisë dhe përdorimi i saj në konfliktet e armatosura të bëhet me shumë kujdes.

Në të ardhmen, pritet që pavarësisht kostove, futja e algoritmeve të inteligjencës artificiale të çojë në ndryshimin e përmasave të strukturave ushtarake, trajnimin e personelit në kushte reale konflikti nëpërmjet teknologjive dhe

pajisjeve inteligjente për të minimizuar humbjet njerëzore. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet burimeve njerëzore, të cilat duhet të përzgjidhen, përgatiten dhe trajnohen në kushte që më vonë do të lejojnë përdorimin e teknologjisë së lartë. Futja e kategorive teknike në fondin ushtarak përcakton stafin e instruktorëve dhe profesorëve ushtarakë për të gjetur metoda kërkimi dhe mësimi të gjeneratës së re.

Në këtë drejtim është detyrimi i drejtimit të të gjitha niveleve për të studiuar nevojën dhe rëndësinë që ka pasur dhe ka inteligjencia artificiale në teknologjinë moderne të përdorur në planifikimin e operacioneve të paqes dhe luftës, në procesin e vendimmarrjes si dhe në teknologjinë e përdorur drejtpërdrejt në kryerjen e operacioneve ushtarake.

Drejtim tjetër që duhet ndjekur është të ndikohet në fuqinë vendimmarrëse, mbi nevojën për të ruajtur ekuilibrin e forcave dhe mjeteve, duke u dhënë shkencëtarëve dhe kërkuesve besim në zhvillimin e teknologjive, për të sjellë strukturat në standardet dhe kërkesat e NATO-s.

Veç sa më lart, drejtimi i analizës do të ishte rritja e karakterit shkencor të kërkimit, duke regjistruar një numër më të madh studentësh në Akademinë e FA-së, duke rritur cilësinë e materialeve dhe pajisjeve të nevojshme për krijimin e shpikjeve, duke vendosur objektiva të qarta për përfutuesit e produkteve që rezultojnë dhe duke planifikuar veprimtarinë kërkimore sipas burimeve të mundshme. Ka mundësi që ritmi i zhvillimit teknik dhe shkencor të bëhet më i ngadalshëm për shkak të vëllimit të madh të informacionit që ka pushtuar botën, por eliminimi i faktorëve kufizues si: reduktimi i burimeve njerëzore dhe materiale,

pamundësia për të pasur të gjithë rrjedhën e informacioni tekniko-shkencor, rritja e periudhave të shkollimit për shkak të vëllimit të nevojshëm të njohurive, mund të çojë në progres.

Revolucionet teknologjiko-industriale demonstrojnë se teknologjia ndryshon mentalitetin, krijon mundësinë që burimet njerëzore të rrethohen me njerëz me cilësi të lartë dhe u jep kohë për zhvillim intelektual jashtë shërbimit që u siguron atyre jetesën. Padyshim që ndikimi i tyre në FA do të ndihet në prodhimin e produkteve të nevojave ushtarake, gjë që sjell ndryshime të rëndësishme në drejtim, organizim, metodë dhe procedura.

Në kushtet e ristrukturimit të departamentit përkatës në IKSHU arrihet në një përfundim se secili prej nesh është i vetëdijshëm se teknologjia moderne përfshin kosto, por hap pas hapi, me kalimin e kohës, mund të krijojë përfitime për të gjithë shoqërinë në të cilën jetojmë.

Duke promovuar ide moderne dhe aftësi për të ndikuar në drejtimin e buxhetit të kërkimit drejt kërkimit tekniko-shkencor për zhvillimin e pajisjeve dhe teknikave ushtarake, duke përdorur elitat njerëzore ushtarake dhe civile, si dhe burimet materiale që ekzistojnë në institucione, ne mund të zbulojmë çelësin e suksesit të revolucionit modern të sigurisë dhe mbrojtjes.

Njëkohësisht me zhvillimin e mjeteve të luftimit ndryshon edhe korrelacioni midis llojeve të armëve dhe kategorive të forcave të armatosura. Ndërsa trupat e blinduar u zhvilluan shumë pas Luftës së Dytë Botërore, numri i këmbësorisë u zvogëlua, madhësia e artilerisë u ndryshua, u shfaqën njësi të reja, vëzhgimi i fushëbetejës, mbështetja xheniere luftarake, forcat speciale, duke siguruar mirëmbajtjen e teknologjisë moderne. Kështu, ushtria shqiptare, nën impulsin e përparimit tekniko-shkencor, para së gjithash të informatikës, kibernetikës, elektronikës, është shndërruar në një strukturë më moderne me një numër më të vogël, por të aftë për të përballuar teknikën aktuale, me shumë efikasitet për sa i përket efekteve në luftimet bashkëkohore. Strukturat ushtarake zhvillohen me kalimin e kohës sipas kontekstit social-historik, duke regjistruar mangësi, rivlerësime dhe përmirësime të njëpasnjëshme.

Duke analizuar zhvillimin e strukturave ushtarake në forcat tona të armatosura, si rezultat i procesit të zhvillimit të shoqërisë, është i nevojshëm një rikonfigurim i vazhdueshëm i tyre për shkak të blerjeve të pajisjeve me performancë të lartë. Procesi i transformimit nuk është i lehtë dhe përfshin sakrificë si nga burimet njerëzore ashtu edhe nga burime të konsiderueshme materiale dhe financiare.

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTAJ

Për studiuesin ushtarak ka një buletin me vlera

Përsëri, në fundvitin 2022 AQFA botoi “Buletini Arkivor Ushtarak” me një përmbledhje të dokumenteve që gjenden për Luftën e Ftohtë në Shqipëri dhe drejtuesit kryesorë të Ministrisë së Mbrojtjes në vitet 1967-1974 Beqir Balluku, Petrit Dume, Hito Çako, Rrahman Parllaku, etj. Edhe botimi i këtij buletini, si dhe buletinet e viteve të mëparshëm, pati interes nga studiuesi ushtarak dhe civil, pasi në të gjenden dokumentet që botohen për herë të parë dhe që janë pjesë e fondeve të Arkivit Qendror të Forcave të Armatosura, në Ministrinë e Mbrojtjes. Këtë herë bordi i botimit me shumë të drejtë ka publikuar dokumente që përfshijnë një periudhë shumë të veçantë të Luftës së Ftohtë, që lidhet me tezat mbi Artin Ushtarak popullor të Ushtrisë Popullore dhe të miratuara nga Këshilli i Mbrojtjes në vitin 1967.

Lexuesi nëpërmjet dokumenteve që botohen për herë të parë, njihet me të dhëna për periudhën më të vështirë të Luftës së Ftohtë 1967-1974, kur Shqipëria kishte prishur miqësinë me BS dhe kishte dalë përfundimisht nga Traktati i Varshavës dhe po përballëj me probleme të mëdha si në fushën ekonomike, ushtarake dhe politike.

Shpallja e “sovrانيتetit të kufizuar” ndaj vendeve të demokracisë popullore dhe sulmi mbi Çekosllovakinë nga ana e BS, shtonte nevojën e një strategjie dhe të një organizimi të shpejtë të Forcave të Armatosura për mbrojtjen e vendit nga ndonjë sulm i mundshëm. Për këtë arsye dhe probleme të tjera, Këshilli i Mbrojtjes kishte hartuar dhe aprovuar në vitin 1967 “Tezat mbi Artin Ushtarak popullor të Ushtrisë Popullore të RPSH”, të cilat i kishte dërguar në Ministrinë e Mbrojtjes Popullore, ku shikohej rishikimi i strategjisë së mbrojtjes si domosdoshmëri e riorganizimit të strukturave dhe furnizimit të tyre me armatim të rëndë. Për organizimin e punës në njohjen dhe zbrëthimin e tyre ishte ngarkuar ministri i Mbrojtjes Beqir Balluku, shefi i Shtabit të Përgjithshëm Petrit Dume dhe drejtori Politik Hito Çako.

Dokumente për studiuesin ushtarak që paraqesin interes...

Për të përballuar një agresion të mundshëm nga shtete dhe koalicionet e mëdha, ministri i Mbrojtjes, Beqir Balluku, në vitet 1968 dhe 1972 në krye të një delegacioni të Partisë dhe të Qeverisë së RPSH zhvillon takime me kryeministrin e RPK Çu En Lai dhe i paraqet kërkesa për armatim të rëndë si tanke, avionë, raketa, topa etj., më tej ka protokoll mbi bisedën që u zhvillua midis delegacionit të

Partisë dhe Qeverisë të RPSH të kryesuar nga Beqir Balluku e Çu En Lai, Huan Jun Shen etj., pjesë nga biseda e Çu En Lai me Beqir Ballukun, në vitin 1972 dhe takime të tjera.

Paraqet interes vendimi i Këshillit të Mbrojtjes për rristurimin e organizimit të Ministrisë së Mbrojtjes, gjë që krijoi mosmarrëveshje dhe grindje ndërmjet titullarëve kryesorë të Ministrisë së Mbrojtjes. Nga kjo situatë përplasjes filloi dhe diskutimi për veprimtarinë e ministrit Beqir Balluku në Plenumin e KQ të Partisë, në korrik 1974, ku kërkohej heqja e tij nga funksionet shtetërore dhe përjashtimi nga Partia.

Vëmendje paraqet dhe dokumenti, ku në tetor 1974 Byroja Politike thërrret në analizë gjeneralët Petrit Dume e Hito Çako, lidhur me veprimtarinë e drejtuesve të Ministrisë së Mbrojtjes. Për gati gjashtë muaj po bëhej një debat i hapur në Parti dhe ushtri që shpunë, sipas dokumenteve, në përfundim për pushkatimin e ministrit Beqir Balluku, shefit të Shtabit të Përgjithshëm Petrit Dume, drejtorit Politik Hito Çako dhe dënimin me 25-vjet burg të Rrahman Parllakut zëvendësues i Shtabit të Përgjithshëm etj.

Pastaj dokumentacioni përqendrohet tek letra të KQ të RPSH drejtuar drejtorisë Politike dhe shkresa e pyetje të Drejtorisë Politike drejtuar komiteteve të Partisë

të reparteve ushtarake për punimin dhe shfrytëzimin e letrës së KQ të RPSH “mbi veprimtarinë armiqësore të Beqir Ballukut” sipas përfundimeve që arriti Plenumi i 5-të të PPSH-së, i zhvilluar në korrik 1974. Më tej vijon një material i Hito Çakos drejtuar Mehmet Shehut për konceptet e kundërta me tezat e Këshillit të Mbrojtjes të materialit të përgatitur nga Spiro Shalësi, Ernest Jakova dhe Rrahman Parllaku të shpërndara kuadrove kryesore të ushtrisë për diskutim në Durrës, në qershor të vitit 1973. Interes paraqet fjala e Mehmet Shehut mbajtur në aktivin e kuadrove kryesore të ushtrisë (korpus-brigadë) në Durrës, korrik 1974, për veprimtarinë armiqësore të Beqir Ballukut për të revizionuar tezat e Këshillit të Mbrojtjes mbi Artin Ushtarak popullor dhe vijën e Partisë në ushtri.

Në buletin zënë vend dhe diskutime të mbajtur në mbledhjet e Plenumit të 5-të dhe të 6-të të KQ të RPSH të vitit 1974 në Byronë Politike të KQ, në aktivin e MMP dhe organizatën-bazë të Partisë etj., për veprimtarinë armiqësore të Beqir Ballukut, Petrit Dumes e Hito Çakos dhe mbi vërshimin e literaturës armike, ideologjike e ushtarake në ushtrinë tonë.

Në faqet e buletinit zënë vend dhe informacioni i zëvendësministrit të Mbrojtjes Popullore drejtuar MPB mbi punën sabotuese të grupit armiqësor

sor të kryesuar nga Beqir Balluku, Petrit Dume, Hito Çako e Rrahman Parllaku në drejtim të përgatitjes luftarake të ushtrisë sonë popullore, material e informacion të Drejtorisë Politike drejtuar Hysni Kapos dhe informacione të komiteteve të Partisë të reparteve ushtarake drejtuar Drejtorisë Politike për reagimet e ndryshme, si dhe komentet e biseda të bëra nga persona të ndryshëm, lidhur me vendimin e Plenumit të 5-të të KQ të RPSH, informacion “mbi disa probleme që na kanë dalë nga efektivi pa parti lidhur me punimin e letrës së KQ të RPSH, letra, telegrame, rezoluta e vendim të komiteteve dhe organizatave-bazë të Partisë, drejtuar KQ të RPSH për solidarizimin me letrën e KQ mbi veprimtarinë armiqësore të Beqir Ballukut, etj.

Në buletin, një risi e re janë dhe foto të ish-ministrit të Mbrojtjes Popullore Beqir Balluku, gjatë veprimtarisë së tij drejtuese në MMP.

Detyra të realizuara në AQFA në vitin 2022

Në AQFA në vitin 2022 është punuar me përgjegjësi për zbatimin e urdhrat të kryeministrit për marrjen e masave dhe rregullimin e dispozitave ligjore për aplikimin e shërbimeve online dhe të vendimit të Këshillit të Ministrave për procedurat e ofrimit të shërbimeve online nga institucionet shërbim ofruese dhe për metodologjinë e monitorimit e të kontrollit të veprimtarisë administrative të ofrimit të tyre. Kështu në zbatim të këtyre vendimeve AQFA ka arritur të realizojë shërbimin arkivor online për 17 shërbime në platformën e-Albania.

Ndërsa shërbimet (offline) që kërkohen me prani fizike ende vazhdojnë për manuale dhe rregullore të veprimtarisë ushtarake në FA, dokumente të veprimtarisë së njësisë ushtarake dhe të brigadave e divizioneve partizane, dokumente të ushtrive të huaja në Shqipëri, dokumente të veprimtarisë politike të partisë shtet në FA dhe materiale të shtypit ushtarak.

AQFA shërbën gjithashtu me fotokopje dokumentesh të fondeve arkivore për efekt studimi ose botimi, si dhe shërbimi të kuadrit ushtarak dhe civil në FA, fotokopje dokumentesh të karakterit historik për krijimin, veprimtarinë dhe supremimin e strukturave të FA.

Duke qenë se këto shërbime kanë karakter historik/studimor, qytetari aplikon në e-Albania (shërbim që ofrohet pa pagesë) dhe përzgjedh shërbimin që i intereson. Më pas, ai njoftohet nga Arkivi Qendror i FA-së, nëpërmjet numrit të telefonit që konfigurohet në sistem,

që të paraqitet pranë institucionit të studiojë inventarët përkatës për çështjen studimore që kërkon të shqyrtojë. Studimi mund të zgjasë 1 ditë deri në 1 vit, gjithashtu ai mund të marri 0 fletë deri në 200 fletë, në varësi të asaj që i duket interesante dhe i shërben qëllimit të studimit të tij. Mbasi qytetari përcakton dokumentet historike për arsye studimore që do të marrë, ne si institucion i vulosim me dy vulat arkivore; i skanojmë; i firmosim elektronikisht dhe i nisim në e-Albania në numrin përkatës të aplikimit të qytetarit.

Për vitin 2022 në total kanë ardhur 181 kërkesa online nga sistemi e-Albania, spcifikisht 143 kërkesa nga sistemi AMS dhe 38 kërkesa nga sistemi SQDNE. Për raste studimi janë aplikuar 13 kërkesa dhe është lidhur një marrëveshje për bashkëpunim në fushën e botimeve dhe shfrytëzimin e fondeve arkivore me Instituti i Historisë i Akademisë së Studimeve Albanologjike.

Marrja në dorëzim e fotografisë

Në AQFA për 78 vite në periudhën 1944-2022 ka filluar marrja në dorëzim e fotografisë si dokument i munguar. Për arsye se dokumentet paraqiten në figurë, në zë e në lëvizje, nuk janë trajtuar si dokumente administrative, këto tre lloj dokumentesh i kanë munguar Arkivit Qendror të FA-së prej 78 vitesh (1944-2022), kjo me përjashtime shumë të vogla. Ndërkohë baza ligjore e të gjitha periudhave e ka të shprehur qartë vendin që duhet zënë dhe mënyrën e ruajtjes, administrimit e të dorëzimit për këto tre lloje dokumentesh.

Kështu në zbatimin e ligjeve të shtetit drejtorja e AQFA-së ka filluar punën për mbledhjen e tërësisë së dokumenteve të çdo lloji që pasqyrojnë historinë e popullit shqiptar që nga lashtësia e deri në ditët tona, për tërësinë e dokumenteve të krijuara gjatë veprimtarisë së organeve shtetërore e jo shtetërore, të personave fizik e juridik privat, pavarësisht nga koha, vendi, pronësia, mënyra e krijimit dhe lloji i tyre (dorëshkrim, shtypshkrim, vizatim teknik, fiksion figure në fotografi ose film, regjistrim zanor, regjistrim makanografik) që shpallen me interes historik kombëtar.

Në buletin paraqiten dhe foto nga marrëveshja e Arkivit Qendror të Forcave të Armatosura me Institutin e Historisë të Akademisë së Studimeve Albanologjike, si dhe foto nga ndihma metodike dhe kontrolli në sekretari-arkivat e rrjetit arkivor nga AQFA.

Blerja e përbashkët e gazit: Bordi Drejtues i Platformës së Energjisë së BE-së mblidhet për herë të parë

Zëvendës presidenti Maroš Šefčovič kryesoi takimin e parë zyrtar të Bordit Drejtues të Platformës së Energjisë së BE-së. I përbërë nga përfaqësues të nivelit të lartë nga shtetet anëtare të BE-së, Bordi Drejtues do të lehtësojë koordinimin e grumbullimit të kërkesës dhe blerjen e përbashkët të gazit, siç është rënë dakord me Rregulloren e re të BE-së për rritjen e solidaritetit përmes koordinimit më të mirë të blerjeve të gazit, shkëmbimeve të gazit përtej kufijve dhe standarde të besueshme të çmimeve. Në takimin e sotëm, pjesëmarrësit bënë një bilanc të punës së deritanishme dhe diskutuan procesin e krijimit të një konsorciumi ose konsorciumi të hapur për kompanitë e gazit dhe konsumatorët e gazit, me synimin për të negociuar së bashku me furnizuesit ndërkombëtarë të gazit dhe për të siguruar çmime më të mira për konsumatorët evropianë.

Nënkryetari Šefčovič tha: “Ne po punojmë në një orar të

ngjeshur për t'u përgatitur në kohë për dimrin e ardhshëm dhe sezonin e rimbushjes së magazinimit. Prandaj i kam inkurajuar Shtetet Anëtare që të angazhohen me shpejtësi me aktorët kryesorë të tregut në nivel kombëtar – së pari, për të identifikuar ata që do të marrin pjesë në Platformë dhe së dyti, për të vlerësuar vëllimet si dhe destinacionin e gazit që do të blihet përmes

Platformës. Në të njëjtën kohë, i kam bërë thirrje industrisë që të shprehë interesin e saj për t'iu bashkuar një konsorciumi evropian. Objektivi është publikimi i kërkesës agregate për të tërhequr oferta në fillim të pranverës, e ndjekur nga blerja e parë e përbashkët shumë përpara verës.

Mbledhja e Bordit Drejtues sot pason tryezën e rrumbullakët industriale të nivelit të lartë të dhjetorit, e hapur nga presidenti von der Leyen dhe e kryesuar nga zëvendës presidenti Šefčovič. Më 25 janar, Zëvendës-Presidenti do të ftojë përfaqësuesit e konsumatorëve kryesorë të gazit, si industria e qeramikës, kimike dhe plehërimit, për të diskutuar pjesëmarrjen e tyre të mundshme në Platformë. Bordi Drejtues do të mblidhet sërish në shkurt.

Sasia e mbetjeve të rrezikshme në BE ende rritet

Pavarësisht veprimit të BE-së për të reduktuar prodhimin e tij, sasia e mbetjeve të rrezikshme të krijuara në BE ka vazhduar të rritet që nga viti 2004. Një rishikim i publikuar sot nga Gjykata Evropiane e Audituesve hedh dritë mbi sfidat ekzistuese dhe të ardhshme në trajtimin e mbetjeve të rrezikshme: përmirësimi i klasifikimit, sigurimi gjurmueshmëria, rritja e riciklimit dhe luftimi i trafikimit të paligjshëm, i cili është ende një biznes fitimprurës.

“Gjenerimi i mbetjeve të rrezikshme është në rritje, dhe BE-ja duhet ta trajtojë këtë problem”, - tha Eva Lindström, anëtare e Gjykatës Evropiane të Audituesve përgjegjëse për shqyrtimin. “Mënyrat më të preferuara për të trajtuar mbetjet e rrezikshme janë riciklimi dhe rikuperimi i energjisë. Hedhja duhet të përdoret vetëm si mjeti i fundit. Megjithatë, mbi 50% e mbetjeve të rrezikshme të BE-së ende asgjësohen thjesht. Në këtë rishikim, ne tregojmë se parandalimi dhe trajtimi i mbetjeve të rrezikshme mbetet sfidues, por gjithashtu paraqet mundësi”. Mënyra më e mirë për t'u marrë me mbetjet e rrezikshme është parandalimi i prodhimit të tyre në radhë të parë. Ky ka qenë një prioritet i BE-së që nga viti 1991. Veprimi i BE-së është fokusuar në ndikimin sesi operatorët ekonomikë projektojnë dhe prodhojnë produkte, në bërjen e ndotësve përgjegjës për mbetjet e tyre dhe në ofrimin e informacionit më të mirë të konsumatorëve.

Pavarësisht këtyre nismave, sasia e mbetjeve të rrezikshme të gjeneruara në BE nuk po zvogëlohet. Mbetjet e rrezikshme duhet të trajtohen në objektet e dedikuara të trajtimit sipas rregullave strikte dhe kërkesave të sigurisë. Barra administrative që rezultojnë dhe kostot më të larta për operatorët ekonomikë krijojnë rrezikun e trafikimit të mbetjeve të rrezikshme, ku operatorët nuk i deklarojnë mbetjet që prodhojnë si të rrezikshme, dhe përkundrazi i hedhin në mënyrë të paligjshme ose i dërgojnë në mënyrë të paligjshme diku tjetër. Auditorët theksojnë se klasifikimi dhe gjurmimi i duhur i mbetjeve të rrezikshme mund të ndihmojë në shmangien e trajtimit të pahijshëm dhe shkurtoreve të paligjshme, por ata vërejnë se mbetjet e rrezikshme klasifikohen ndryshe në shtete të ndryshme anëtare. Komisioni Evropian mund të shtojë gjithashtu përpjekjet e tij për të harmonizuar legjislacionin e zbatueshëm të BE-së, thonë auditorët. Përafrimi i regjistrave elektronikë kombëtarë të mbetjeve të rrezikshme me regjistrin e planifikuar evropian për transportin e mbetjeve mund të ndihmojë që mbetjet e rrezikshme të gjurmohen në mënyrë më efektive gjatë gjithë ciklit të tyre jetësor.

Mbetjet e rrezikshme në mënyrë ideale duhet të përgatiten për ripërdorim ose të riciklohen. Megjithatë, shumë mbetje të rrezikshme nuk janë të përshtatshme për ripërdorim dhe riciklimi kufizohet nga vështirësitë teknike dhe mungesa e mundësive të tregut për prodhim. Në rishikim, auditorët theksojnë se përmirësimi i teknologjive dhe kapacitetit të riciklimit do të ofronte mundësi: për shembull, rikuperimi i lëndëve të para kritike nga pajisjet elektronike dhe mbetjet e tjera do të mbështeste autonominë strategjike të BE-së. Trafikimi dhe hedhja e paligjshme e mbetjeve të rrezikshme mbetet një biznes fitimprurës: të ardhurat vjetore vlerësohen të jenë midis 1.5 miliardë dhe 1.8 miliardë euro vetëm për trafikimin. Zbulimi, hetimet dhe ndjekjet penale janë të rralla dhe dënimet janë të ulëta.

Përdorimi i dixhitalizimit për të gjurmuar më mirë mbetjet e rrezikshme dhe për të luftuar deklaratat e rreme, si dhe një mekanizëm sanksionesh më bindës, mund të kufizojë mundësitë e trafikimit të paligjshëm. Ndalimi i të gjitha dërgesave të mbetjeve për asgjësim, të cilin Komisioni e propozoi në vitin 2021, mund të kontribuojë më tej në reduktimin e trafikimit të mbetjeve të rrezikshme.

Informacion bazë Legjislacioni i BE-së përcakton mbetjet e rrezikshme si mbetje që shfaqin një ose më shumë veti të rrezikshme, për shembull shpërthyes, irritues ose toksike. Mbetjet e rrezikshme mund të dëmtojnë shëndetin e njeriut dhe mjedisin. Prodhimi (veçanërisht metalet), trajtimi i ujit dhe mbetjet, ndërtimi dhe minierat përbëjnë së bashku 75%

të mbetjeve të rrezikshme të krijuara në BE. Mbetje të rrezikshme mund të prodhohen edhe në amvisëri (p.sh. ilaçe të caktuara, bateri të përdorura, produkte pastrimi, pajisje elektronike). Në fushën e menaxhimit të mbetjeve, vendet e BE-së janë përgjegjëse për zbatimin e kërkesave ligjore të BE-së në nivel kombëtar. Komisioni ka ndërmarrë procedura të shumta shkeljeje kundër shteteve anëtare për mostranspozimin e kërkesave të BE-së në rregullat kombëtare, ose për mospërputhje me kërkesat e BE-së. Komisioni ka një pasqyrë të financimit të BE-së për menaxhimin e mbetjeve në përgjithësi, me 4.3 miliardë euro të fondëve të BE-së të alokuara për periudhën e programit 2014-2020, por jo në mënyrë specifike për mbetjet e rrezikshme. Të dhënat e disponueshme tregojnë se një financim i tillë është siguruar kryesisht përmes Horizon 2020 për kërkime dhe ngritje kapacitetesh. Kontribuesit e tjerë më të mëdhenj në financimin e menaxhimit të mbetjeve të rrezikshme janë Fondet e Kohezionit dhe Zhvillimit Rajonal Evropian. Si një plotësues i buxhetit të BE-së, si Lehtësia e Rimëkëmbjes dhe Rezistencës ashtu edhe Banka Evropiane e Investimeve ofrojnë gjithashtu fonde për menaxhimin e mbetjeve, duke përfshirë mbetjet e rrezikshme. Që nga miratimi i Rregullores së Taksonomisë në vitin 2020, BE-ja ka ndaluar financimin e djegies së mbetjeve të rrezikshme dhe depozitimin e tyre në landfill, aktivitetet të cilat konsiderohen të paqëndrueshme. Në vend të kësaj, ajo ka promovuar aktivitetet e riciklimit.

rescEU: Komisioni krijon për herë të parë rezervë strategjike kimike, biologjike, radiologjike dhe bërthamore në Finlandë

Komisioni do të ndajë 242 milionë euro për Finlandën për zhvillimin e rezervës së parë strategjike kimike, biologjike, radiologjike dhe bërthamore të shpëtimit të BE-së (CBRN). Komisioni ka ngritur tashmë rezerva rescEU për zona të ndryshme nëpër shtetet e tjera anëtare të BE-së, të tilla si Flota Ajrore Luftarake e Pyjeve rescEU (Kroacia, Franca, Greqia, Italia, Spanja dhe Suedia në 2022) dhe rezervat mjekësore të rescEU të pajisjeve mbrojtëse (Belgjika, Kroacia, Danimarka, Gjermania, Greqia, Hungaria, Rumania, Sllovenia, Suedia dhe Holanda).

Rezerva strategjike CBRN është pjesë e zhvillimit të një përqasjeje të grumbullimit në nivel BE të kundërmasave mjekësore që do të përdoren në urgjencat shëndetësore, e krijuar në kuadrin e Mekanizmit të fuqizuar të Mbrojtjes Civile të BE-së dhe e përpunuar më tej me Autoritetin e Përgatitjes dhe Reagimit ndaj Emergjencave Shëndetësore (HERA).

Kjo rezervë e re është e para e dedikuar për pajisjet CBRN dhe do të përfshijë kundërmasa kritike mjekësore, të tilla si vaksinat dhe antidotet, pajisjet mjekësore dhe pajisjet e reagimit në terren për të siguruar mbrojtje dhe reagim më të mirë si pasojë e ngjarjeve CBRN ose në përgatitje për situata me rrezik të lartë. Financimi do të përdoret gjithashtu për trajnimin e stafit. Qëllimi është të forcohet ekspertiza CBRN në Evropë dhe të sigurohet që aftësitë dhe ekipet e reagimit janë të ndërveprueshme dhe mund të vendosen kudo në të gjithë kontinentin.

Rezervat e rescEU janë 100% të financuara nga BE-ja dhe Komisioni Evropian mban kontrollin e funksionimit të tyre në bashkëpunim të ngushtë me vendet pritëse të rezervave.

Në rast urgjente, rezervat e rescEU ofrojnë ndihmë për të gjitha Shtetet Anëtare të BE-së, Shtetet Pjesëmarrëse në Mekanizmin e Mbrojtjes Civile dhe gjithashtu mund të vendosen në vendet fqinje të BE-së.

Teknologjitë në zhvillim për nëndetëset e së ardhmes

Që nga koha e Victor Hugo, nëndetëset dhe lundrimi nën ujë ka qenë ëndrra përfundimtare e të gjithë detareve që nga kohërat e lashta. Por vetëm në fillim të shekullit të njëzetë, shpikësit arritën të zhvillonin nëndetëse praktike që mund të qëndronin nën ujë për një periudhë mjaft të gjatë, të arsyeshme për t'u konsideruar efektive si një anije luftarake. Me fillimin e Luftës së Parë Botërore, kombet panë efektivitetin vdekjeprurës të këtyre anijeve nënujore, pasi U-boat-ët gjermane kërcënuan të vdisnin nga uria Britaninë dhe përfundimisht detyruan Shtetet e Bashkuara në luftë, duke theksuar kështu rëndësinë e operacioneve nëndetëse si një doktrinë për të fituar luftërat në det. Një brez më vonë, në Luftën e Dytë Botërore, U-boat-ët gjermane u rikthyen për të "bërë kërdi", duke nisur sulme të shumta në flotat aleate në Atlantik, ndërsa në Paqësor, nëndetëset amerikane e përjashtuan flotën japoneze. Aktualisht, në epokën bërthamore, nëndetësja bërthamore u bë arma më e fuqishme e luftës e krijuar ndonjëherë, për të shërbyer si forca parandaluese që, paradoksalisht, e vetme mund të ruajë dhe mbajë paqen në rajon.

Marinat në të gjithë globin e kanë pranuar këtë përbindësh prej çeliku si platformën më vdekjeprurëse dhe strategjike në luftën detare. Nga njëra anë, shkurtimi i fondeve të mbrojtjes në nivel global ka çuar në zvogëlimin e numrit të anijeve sipas porosisë dhe nga ana tjetër, kërkimi për përmirësime në performancën, aftësinë e vjedhjes dhe goditjes, ka nxitur kërkesën për teknologji më të reja për t'u zhvilluar dhe miratuar në bordin e nëndetësve për të qëndruar përpara në garën për epërsi në oqeanet e thella. Paragrafët pasardhës përmbajnë tregimet e disa prej teknologjive të reja që po zhvillohen në të gjithë globin, të cilat do të ndryshonin modelin e shfrytëzimit dhe ciklin operacional të nëndetësve të së ardhmes.

Realiteti i përzier

- Dizajni i nëndetësve

Dizajnerët bashkëkohorë të nëndetësve përdorin realitetin virtual, që i mundëson projektuesit të ketë një ecje virtuale të nëndetës në një mjedis gjithëpërfshirës dhe të bëjë përmirësime të dizajnit, paraqitjes, mirëmbajtjes dhe aksesueshmërisë sipas nevojës. Përdoruesit gjithashtu mund të kenë një prekje dhe ndjesi të nëndetës dhe të japin rekomandime nga këndvështrimi i funksionimit dhe shfrytëzimit edhe para se të pritët çeliku. Kërkesat e djegies-shkatërrimit të nëndetës gjatë shfrytëzimit mund të plotësohen gjithashtu në vetë fazën e projektimit. Në të ardhmen, mund të pritët që mjedisi zhytës i Realitetit Virtual të përzihet me botën reale përmes HoloLens (Microsoft), duke krijuar një përvijë të përzier të realitetit për projektuesit e nëndetësve. Kjo do të ndryshonte konceptin e dizajnit të nëndetësve në të ardhmen.

Bërthama e reaktorit "Jeta e anijes"

Marina e SHBA-së po përshpejton zhvillimin dhe ndërtimin e SSBN-ve të saj të reja të klasit "Columbia" për të arritur qëllimin e inxhinierisë së SSBN-së më vdekjeprurëse, të teknologjisë së lartë dhe më të avancuar që bota ka parë ndonjëherë. Këto nëndetëse do të hyjnë në shërbim deri në vitin 2031 dhe do të shërbejnë deri në vitet 2080 dhe më tej. Nëndetëset e

"Të vështrosh thellësitë e detit është, në imagjinatë, si të shikosh të panjohurën e madhe dhe nga këndvështrimi i saj më i tmerrshëm. Nëndetësja është analoge me mbretërinë e natës dhe të ëndrrave. Ekziston gjithashtu gjumi, pavetëdija, ose të paktën pavetëdija e dukshme e krijimit. Atje në heshtjen dhe errësirën e tmerrshme, format e para të vrazhda të jetës, si fantazmë, demonike, ndjekin instinktet e tyre të tmerrshme." - Victor Hugo

reja janë duke u projektuar për 42 vjet jetë shërbimi, duke krijuar kështu një bërthamë reaktori që do të zgjasë për "jetën e anijes", duke përjashtuar kështu kërkesën e furnizimit me karburant në mes të jetës. Kjo do t'i mundësonte Marinës së SHBA-së të ndëronte vetëm 12 SSBN dhe të ishte ende në gjendje të kishte të njëjtën prani/disponueshmëri në det si flota aktuale e 14 nëndetësve të raketave balistike të klasit "Ohio", duke sjellë kështu një kursim prej 40 miliardë dollarësh në blerje dhe kosto të ciklit jetësor për programin.

Aftësitë e zbulimit nënujor

Teknika të reja zbulimi po shfaqen që nuk mbështeten në zhurmën që bën një nëndetëse dhe mund t'i bëjnë operacionet tradicionale të nëndetësve të drejtuara shumë më të rrezikshme në të ardhmen. Këto përfshijnë rritjen e përdorimit të sonarit aktiv me frekuencë më të ulët dhe metodave jo akustike për zbulimin e zgjimeve të nëndetësve në distanca të shkurtra. Në veçanti është teknika e kërcimit të dritës lazer ose diodave që lëshojnë dritë nga një byk nëndetëse për të zbuluar praninë e saj. Fizika që qëndron pas shumicës së këtyre teknikave alternative ka qenë e njohur për dekada, por nuk u shfrytëzua sepse procesorët kompjuterikë nuk ishin mjaftueshëm të shpejtë për të ekzekutuar modellet e detajuara të nevojshme për të parë ndryshime të vogla në mjedis të shkaktuara nga një nëndetëse e qetë. Sot, 'analitika dhe përpunimi i të dhënave të mëdha' u mundëson marinave të avancuara të ekzekutojnë modele të sofistikuara oqeanografike në kohë reale për të shfrytëzuar këto teknika zbulimi.

Sonar me hark

me hapje të madhe

Nëndetëset e klasit "Columbia" po projektohen me një sërë teknologjish të gjeneratës së ardhshme, shumë prej tyre nga nëndetësja sulmuese e klasit "Virginia". Shfrytëzimi i sistemeve ekzistuese lejon programin "Columbia-Class" të integrojë teknologjitë dhe sistemet më aktuale, ndërsa, në të njëjtën kohë, kursen koston e fillimit të një përpjekjeje të re zhvillimore. Klasi "Columbia" do të përdorë sistemin e kontrollit të levës fluturuese për tel të klasit "Virginia" dhe hidro-lokatorin me hark me hapje të madhe. Një

kompjuter i integruar në sistemin e kontrollit të anijes përdor algoritme për të ruajtur kursin dhe thellësinë duke dërguar një sinjal në timon dhe në sternë. Vargu i harkut me hapje të madhe është i mbështetur nga uji pa kupolë dhe hidrofoni shumë të vegjël që janë në gjendje të zgjasin për jetën e anijes; nëndetëset e reja nuk kanë një grup të mbështetur nga ajri, duke parandaluar nevojën për të zëvendësuar transdutorët çdo 10 vjet.

"Epërsia akustike"

R&D detare po bën përparim në zhvillimin e akustikës, sensorëve dhe teknologjive të reja të qetësisë për të siguruar që SHBA-ja të ruajë avantazhin e saj teknologjik në fushën nënujore. Inovacionet përfshijnë teknologji qetësuese për dhomën e motorit për ta bërë nëndetësen më të vështirë për t'u zbuluar, duke përdorur një grup të ri të madh vertikal dhe materiale shtesë për veshjen e trupit për të arritur atë që Marina e SHBA-së e quan "Epërsia akustike". Prandaj, ideja me "epërsinë akustike" është të krijojë një rrethanë ku nëndetëset amerikane mund të operojnë të pazbuluara në ose pranë ujërave ose vijës bregdetare të armikut, të kryejnë misionet zbulimi ose sulmi dhe të ndjehin çdo lëvizje ose aktivitet armik në rreze më të largëta sesa kundërshtarët. Programi i epërsisë akustike përqendrohet në anën e sensorit, ku ata janë në majë të një gjenerate të katërt të teknologjisë nënujore të bazuar në një perspektivë "domeni" në krahasim me një qasje platforme, duke parë dhe vlerësuar përparimet në elektromagnetike dhe akustike nënujore teknologjitë për të minimizuar nënshkrimin e vetë platformës, duke pasur një aftësi më të mirë për të zbuluar një kundërshtar. Përpjekja e "epërsisë akustike" është e zhytur në kryerjen e vlerësimeve taktike, si dhe në kujdesin e duhur nga pikëpamja akademike për t'u siguruar që shërbimi shikon të gjithë vektorët e kërcënimit - hidro-dinamikë, akustikë ose lazer.

Komunikimi VLF

Megjithatë, teknologjitë në zhvillim janë të përqendruara shumë në sensorë akustikë të ndjeshëm, pasivë, të cilët janë në gjendje të zbulojnë lëvizjen dhe objektet e anijeve kundërshtare të mundshme në rreze shumë më të largëta dhe me një shkallë më

të lartë besnikërie. Nëndetëset janë në gjendje të përdorin një radio me frekuencë shumë të ulët (VLF) për të komunikuar ndërsa janë në thellësi të ndryshme nën sipërfaqe. Marina Indiane ka krijuar tashmë stacionin e vet të transmetimit VLF në INS Kattaboman në bashkëpunim me L&T duke krijuar gjithashtu stacionin e kontrollit të provës së impulsit elektromagnetik bërthamor (NEMP), i pari në Indi.

Ngritëse futuriste

Klasi "Columbia" do të përdorë gjithashtu sistemin e komunikimit të gjeneratës së ardhshme, antenën dhe direk. Periskopi i sotëm është zëvendësuar tani me një direk kamerash të lidhur me kabllon me fibra optike, duke u mundësuar anëtarëve të ekuipazhit në nëndetëse të shohin imazhe pa pasur nevojë të qëndrojnë poshtë periskopit. Kjo i lejon projektuesit të lëvizin zonat e komandës dhe kontrollit në pjesë më të mëdha të anijes dhe të kenë ende akses në imazhet nga direku i kamerës.

Boshte pa mirëmbajtje

Boshtet e nëndetësve të reja po ndërtohen për të qëndruar deri në 10 ose 12 vjet, në mënyrë që të sinkronizohen me orarin e mirëmbajtjes së anijeve. Boshtet ekzistuese kanë nevojë për inspektim dhe rinovim çdo gjashtë deri në tetë vjet.

Sistemi i lëvizjes së heshtur

Ndërkohë që SHBA-ja po bën hapa gjigantë, superfuqia tjetër në zhvillim - Kina nuk mbetet prapa. Motori i ri i nëndetësve të Kinës është gati të revolucionarizojë luftën nënujore. Nëndetëset e reja bërthamore të Kinës së shpejtë do të përdorin një pompë-jet me lëvizje "pa bosht", një sistem shtytës revolucionar dhe të heshtur. Një avion me pompë me rrota ka një motor elektrik në formë unaze brenda mbulesës së pompës, i cili rrotullon rotorin e fletës (një rotor fletësh ka tehet e ventilatorit të bashkangjitur në një brez rrotullues të ndërtuar në një brendësi cilindrike, në krahasim me një bosht helikë), brenda zgavrës së avionit të pompës për të krijuar shtytje. Pompat e nëndetësve deri më tani janë 'helika të mbuluara', të cilat përbëhen nga një hundë tubulare që mbulon helikën. Duke hequr boshtin e helikës, zvogëlimi i numrit të pjesëve lëvizëse zvogëlon zhurmën e bërë nga avioni i pompës, si dhe

kursen hapësirën e bykut. Prodhuesit e pajisjeve origjinale (OEM) pohojnë gjithashtu se avionët e pompave të drejtuara nga buzë janë më të lehta për t'u mirëmbajtur dhe kanë më pak kavitation, duke i bërë ato edhe më të qeta.

Sistemi i integruar i lëvizjes elektrike

Nëndetëset më të fundit kineze janë duke u projektuar me sistemin të integruar elektrik shtytës (IEPS). Varianti kinez është IEPS i parë në botë që funksionon në një sistem të tensionit të mesëm, me rrymë të drejtpërdrejtë. IEPS e kthen të gjithë prodhimin e motorit të anijes në energji elektrike, ndryshe nga modellet tradicionale të shtytjes, të cilat konvertojnë prodhimin e motorit dhe të reaktorit në veprim mekanik për të kthyer boshtin e helikës. Prodhimi i lartë elektrik mund të përdoret për të fuqizuar motorët për helikat ose armët potencialisht me energji të lartë. Për më tepër, IEPS ka shumë më pak pjesë lëvizëse, duke i bërë ato më të qeta dhe kështu ideale për përdorim në nëndetëset në bord. Pompa-jet dhe IEPS mund të zvogëlojnë në mënyrë drastike gjurmën akustike të çdo SSN. Ky kombinim, nëse funksionon, do të ishte një fitim i rëndësishëm për fuqinë detare të Kinës dhe kinezët mund të kenë vjedhur një marshim ndaj amerikanëve dhe britanikëve, SSBN "Columbia" dhe "Dreadnought" të cilët kanë opsionin për avionë pompë me rimdrive, por nuk do të hyjnë në shërbim deri në vitin 2030. Ndërsa sistemi do të ishte në nëndetësen sulmuese të Kinës, SSBN-të kineze mund të përdorin gjithashtu pompën jet rimdrive për të rritur fshehtësinë dhe mbijetesën e tyre. Këto sisteme të reja nëndetësesh shtytëse mund të mos fuqizojnë vetëm nëndetëset e së ardhmes së Kinës, por t'i japin Pekinit statusin e armatës nënujore të një superfuqie të vërtetë.

Propulsion i pavarur nga ajri

Midis llojeve të ndryshme të sistemeve të shtytjes së pavarur nga ajri (AIP) në përdorim të nëndetësve konvencionale në bord, Sistemi i bazuar në qelizat e karburantit (FC) është më i kërkuari dhe është gjithashtu opsioni i preferuar për Projektin P75(I) të Ministrisë së Mbrojtjes Indiane. Ndërsa të gjitha FC AIP kanë oksigjen të lëngshëm që ruhet në gjendje kriogjenike, vende të ndryshme kanë ndjekur mënyra të ndryshme të gjenerimit/ruajtjes së Hidrogjenit: Gjermanët përdorin hidridet metalike dhe tani po shkojnë drejt reformuesit të metanolit, teknologjisë ruse të reformatorit të naftës. Programi indian DRDO bazohet në përdorimin e natrium-borohidridit. Zhvillimi është në fazë të avancuar dhe sistemi AIP pritët të jetë i disponueshëm për programin P75(I). Opsioni tjetër në zhvillim për AIP për nëndetëset bazohet në bateritë litium-jon me fuqi të lartë. Kjo teknologji tashmë është hedhur në det nga japonezët për nëndetëset e tyre të klasit "Soryu". Rusët gjithashtu pretendojnë se kanë arritur një përparim në zhvillimin e baterive Litium-Jon për aplikime në nëndetëse.

Dasmat tradicionale shqiptare dhe evolucioni i tyre drejt modernizimit

Në të kaluarën për dasmat ekzistojnë edhe normat e shkruara që duhej të respektoheshin në ritet e ndryshme, ku secili veprim kishte një simbolikë të veçantë. Por si duket e gjithë kjo sot?

Me fillimin e stinës së verës shohim edhe një rritje të dasmave dhe festave familjare. Kudo në trevat shqiptare vërehet kjo dukuri e rritjes së fluksit të organizimeve festive, e cila ndodh për arsye nga më të ndryshmet. Por në të kaluarën dasmat kishin një organizim pak më ndryshe nga ky i ditëve të sotme. Në Kanunin e Lekë Dukagjinit, libri III flet për martesën dhe trajton 11 deri në 35 pika, ku janë të specifikuar të gjitha proceset e martesës.

Fazat dhe karakteristikat e organizimit të dasmës tradicionale shqiptare janë:
Faza përgatitore

Në këtë fazë hyjnë të gjitha punët derisa të mbushet dasma, si konsultimet apo bërja dert me anëtarët e familjes, apo edhe më gjerë për organizimin e dasmës, vendi ku do të priten dasmorët, rregullimin e odës së krushqve, bajraktarin e dasmës e shumë persona të tjerë që kanë një rol të caktuar.

Fillimi i dasmës

Dita e kulaçit dhe fillimi i hollimit të petëve të gatimit shoqërohet me vallëzimin e një djali para defit, ku sa për të filluar sitet pak miell nga mielli i petëve. Këtë rit e shoqëron besëtytnia që nusja është sipas besimit të tyre. Kjo ditë shkon duke vallëzuar e kënduar hallat e bijat.

Nata e dasmës

Ardhja e dasmorëve dhe e miqve shënon fillimin e natës së dasmës në shtëpinë e dhëndrit.

Dita e dasmës, dita kur merret nusja.

Përfundimi i dasmës

Dita kur shpërndahen dasmorët pasi të kenë ngrënë drekë.

Organizimi i dasmës

Në disa dasma popullore shqiptare martesja ishte një zakon gëzimor, ku çifti arrin pjekurinë për jetë, punë dhe trashëgim. Kalimi në fillimin e martesës, apo ndryshe të quajtur iniciacioni, i para-printe fejesa si akt ceremonial, dhe që bën të njohur publikisht personat që shkojnë drejt procesit të martesës. Fejesa është shumë e pasur me rite ceremoniale, disa të trashëguara nga paganizmi e disa rite më të vona. Pas fejesës me ‘ndamjen e vades’ fillon edhe përgatitja për dasmë, përkatësisht me caktimin e ditës së marrjes së nuses fillon puna. Një rëndësi të madhe kësaj dite i kushtonte si shtëpia e djalit po ashtu edhe e vajzës. Kjo ditë ishte e shënuar dhe nuk lëvizte për arsye të shumta. Dallim nga tani, në të kaluarën stina e preferuar e dasmave ishte vjeshta dhe pranvera. Ditë e mbarë konsiderohej dita e hënë dhe ishte e preferuar për ceremoninë e dasmës, martesja e “grave vejushka” bëhej një ditë më herët ose një ditë më vonë se dita e caktuar. Nisja e krushqve caktohej për të marrë nusen dhe nga të dy anët e familjes, si të djalit edhe të vajzës fillonte përgatitja për dasmë. Në organizimin e dasmës, nga familja e djalit i kushtohet rëndësi më e madhe, të afër-

mit, fqinjët, fshati dhe plani i organizimit hap pas hapi. Një fjalë që populli thotë është “I zoti i dasmës bën harçin, kojshia hyzmetin”. Pastaj fillon librija e miqve, duke përdorur një person “thirrësi” që si detyrë të ftojë miqtë. Dasma dikur fillonte një muaj para, ndërsa me kalimin e numrit të ditëve të zbritura nga 5 deri në 3 ditë. Sjellja e druve në shtëpi ishte shenjë se fillonte dasma, me këtë punë solidarizoheshin fqinjët si ndihmë për të zotin e shtëpisë. Me krijimin e druve, në shtëpi të gjinisë femërore fillon rituali i “kulaçit të nuses” që sipas zakonit në përgatitjen e tij merr pjesë një femijë mashkull i shtëpisë. Dasma që bëhej në shtëpinë e vajzës quhet kanagjeq, ka kohëzgjatje disa ditë dhe ndryshon nga dasma në shtëpinë e djalit si për nga mbajtja organizative edhe për nga atmosfera festive. Me këtë punë solidarizoheshin fqinjët si ndihmë për të zotin e shtëpisë.

Ditët

Dita e parë: Vënia e shamisë dhe bërja e vajzës me vaj.

Kjo ditë është kur vajzës i sjellin petkat e nusërisë, me të cilat do të mar-

tohet. Diku nga mesdita, vajzës nuse do t’i vihet shamia, ku mblidhen gjithë gjinia femërore për të bërë vajzën nuse me vaj.

Dita e dytë: Vizitat e vajzave nëpër fqinjë dhe vizitat e të afërmeve për t’ia uruar martesën vajzës.

Herët në mëngjes vajzat që do të bëhen nuse, te kjo pjesë e vajzave hyjnë dhe bijat, i vizitojnë fqinjët nëpër shtëpi dhe përshëndeten me të duke qarë me të lartë. E gjithë kjo përcillet me këngë që i këndon grupi i vajzave dedikuar këtij rituali.

Dita e tretë: Dita e grave, dita e çejzit dhe mbrëmja e vënies së kënasë.

Që në ditën e mëngjesit ekspozohet çejzi i vajzës që shohin gratë, vajzat, nuset fshatit, pastaj në mbrëmje e fillon vënia e kënasë. Kanagjeqi është nata më e dhimbshme dhe emocionuese që fillon në shtëpinë e vajzës. Kjo është e mbushur plot elemente gëzimi e mallëngjimi, ku vajza erdhi në moshë për të krijuar familjen e vet, por që po ndahet nga dashuria e prindërve.

Dita e katërt: Dita e daljes së vajzës nga shtëpia e babës.

Dita kur vajza do të shkojë të burrit,

ku me mëngjes nisin punët për pritjen e miqve. Gjatë përcjelljes së vajzës, kur nusja hyn në qerre apo veturë, vëllai apo një mashkull i familjes i bie butësisht me grusht në shpinë dhe e thërret në emër nusen tri herë, duke i dalë pas qerres.

Dita e dasmës në shtëpinë e dhëndrit fillon me të zgjuar të dasmorëve, është dita kryesore e gazmendit. Kerri i nuses bëhej gati para nisjes së krushqve për rrugë. Krushqit janë persona të zgjedhur, bajraktari iu printe krushqve. Nisja e krushqve bëhej me të shtëna armësh e me këngë, në shtëpinë e vajzave organizohej pritje nga ana e miqve. Pasi vjen lajmi që kerri i nuses është gati, krushqit marrin rrugën e kthimit me zhurmën e të shtënave të armëve, të cilat nuk i ndalojnë derisa kalojnë fshatin e nuses si shenjë ngadhënjimi.

Dallimi

Gjatë rrugës së kthimit të krushqve ekziston thyerja e rrugëve si zakon.

Arritja e nuses në shtëpi përcillet me plot ceremoni, një grua e vjetër hedh mbi qerren e nuses drithë, sheqer, monedha. Nusja e parë në shtëpi i sjell një sherbet

dhe nusja tri herë radhazi lyen gishtërinjtë dhe prek derën e hyrjes. Vlen të përmenden edhe ceremonitë rreth hyrjes së dhëndrit në dhomën e nuses, heqja e duvakut, thyerja e kulaçit të nesërmen në mëngjes e shumë ceremoni të tjera që kanë vlerat dhe rëndësinë e tyre të pasurojnë natyrën kulturore e shpirtërore.

Dasma dikur zgjaste një javë tradicionale apo një ditë, edhe numri i tyre i madh është për familjen. Sot janë të rralla dasmat e tilla të mëdha, më e zakonshmja është ajo e tipit ku dasma vazhdon një ditë, në mbrëmje bëhet martesja, ftohen mysafirët, numri i tyre ndryshon nga gjendja ekonomike e familjes.

Por kemi edhe tipin e dasmave ku familjet për arsye nga më të ndryshmet, dhëndri dhe nusja ftojnë vetëm familjen e afërt dhe shoqërinë deri në një numër të madh 60-70 persona, shtrohet një banket i vogël për të parët. Nusja me dhëndrin shijojnë atmosferën e përcjellë me këngë e valle tradicionale por edhe moderne. Edhe pse vallet janë një tjetër element që i ka mbijetuar kohëve për dallim nga shumë tradita të tjera të mëhershme të cilat janë zhdukur dhe kanë mbetur vetëm reliket e tyre. Ndryshimi i organizimit të dasmave në ditët e sotme, mund të jetë edhe për shkak të kushteve ekonomike, kur dasmat të zgjasin një muaj apo javë të tëra, ndërsa tani janë reduktuar në net apo më saktë një natë.

Dekadave të fundit, ndryshimet në ritin e fejesës, martesës dhe dasmës kanë qenë drastike, kjo mund të arsyetohet me ndikimin kulturor nga vendet fqinje evropiane. Janë harruar traditat e “sponsorizimit” të pajës nga ana e familjes së dhëndrit. Në dasmat tradicionale për pije dominonte rakia, tani më së shumti përdoret vera dhe birra. Pastaj ishte zakoni që dhëndri nusen e priste në shtëpi, tani ai shkon ta marrë vetë, madje ka raste kur është në rolin e shoferit.

Jemi dëshmitar të së sotmes se nga e kaluara kanë mbetur shumë pak rituale tradicionale. Evolucioni ka bërë të vetën!

555-VJETORI i përjetësimit të krenarisë kombëtare, GJERGJ KASTRIOTI -SKËNDERBEU

Gjergj Kastrioti - Skënderbeu, vepra dhe emri i të cilit do të shndërrohej në legjendë, do t'i përkiste përjetësisë, siç ishte dhe mbeti të gjallët e tij nga më të zëshmit kushtime të ekzistencës sonë në histori. Ishte 17 janari i vitit 1468, kryezoti i Arbërisë ndërroi jetë në moshën 63-vjeçare në vitin e 24 të mbretërimit. “Mblidhuni, mblidhuni të gjithë o princër e sundimtarë arbëror. Sot u bënë copë dyert e Epirit dhe Maqedonisë, sot u rrëzuan muret dhe fortesat tona, sot fluturoi tërë forca dhe fuqia jonë, sot u përmbysën fronet dhe pushtetet tona, sot u shua krejt së bashku me këtë njeri çdo shpresë e jona”, i tha këto fjalë Lekë Dukagjini me të dhënë lajmin për vdekjen e Skënderbeut. Trupi i tij u varros në kishën e Shën Kollit në Liss (Lezhë). Ceremonia e lamtumirës ishte e denjë për një mbret. Erdhën nga çdo kënd i botës të dërguar dhe ngushëllime që paqësonin plagën e kësaj humbjeje të rëndë që kishte pësuar Arbëria. Gjithashtu, gjatë kohës që Skënderbeu po jepte grahamat e fundit të jetës, kali, të cilin e shalonte kur e kishte për t'u përleshur, u bë aq shumë i egër, i tërbuar dhe i pafrenueshëm, sa që s'donte të mbante më njeri mbi shpinë dhe pas pak mbaroi edhe ai. Historia e Skënderbeut është themeli i të gjithë historive, të cilat tregojnë shtegun ku ka kaluar populli ynë. Udhën e gjatë të qëndresës dhe qytetërimit, rrugëtim i cili është i shtruar me sakrificat më sublime dhe blatimet më të shenjta. Figura e Heroit Tonë Kombëtar, Gjergj Kastrioti - Skënderbeu është një nga më madhështoret e gjithë asaj rrëfenje që ka ardhur deri në ditët tona. Nuk kishte më të lavdishme deri atëherë. E tillë është historia e këtij zemërluani, mendjendrituri dhe strategu të shquar të artit të luftës. Të tilla janë bëmat dhe trimëritë, urtësitë dhe gjenialitetet e zgjidhjeve vendimtare për fatin e luftës dhe lirisë. Ai ka kapluar kufijtë e legjendës, sepse e këtyre përmasave ishte ardhja e tij. Krenarë ndër breza për këtë figurë legjendare.

APLIKO
TANI!

QPR

QENDRA E PERSONEL REKRUTIMIT

Forcat e Armatosura kanë nisur rekrutimin për ushtarë/detarë aktivë për vitin 2023. Të gjithë të rinjtë e të rejtat e interesuar, nga mosha 18-27 vjeç, mund të njihen me kriteret e aplikimit të publikuara në faqen zyrtare të Ministrisë së Mbrojtjes: <https://www.mod.gov.al/rekrutim/>

Qendra e Personel Rekrutimit ka filluar regjistrimin e kandidatëve dhe kërkon të rekrutojë për periudhën 10.04-09.6.2023, gjithsej 349 kandidatë.

Afati për dorëzimin e dokumentacionit është deri më datën 23 mars 2023.

Kushte pagese dhe trajnimi si asnjëherë më parë.

Lehtësi aplikimi përmes e-Albania.